BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN!

kitle

YIL: 14 MAYIS 1987 SAYI: 307

1 Mayıs Yasağını Aşmak Demokrasi Görevidir

Burjuva toplumunda bir sınıf var ki, onun belli bir zamanki durumu, bütün toplumun o günkü durumunu, o sınıfın durumunun gerçekçi analizi bütün toplumun durumunun analizini veriyor. Kendisi, içinde bulunduğu topluma yabancılaşmış olmaktan başka, içinde bulunduğu toplum tarafından, toplumun kendi olumsuzluğunun hasılası olarak da dışlanmış bulunan bu sınıf, işçi sınıfıdır. Şimdi, bugün Türkiye'de işçi sınıfının durumu, toplumun durumudur, toplumun güncel ve gelecekteki gelişmesine, bu gelişmenin bilgisine, ancak işçi sınıfının somut durumundan çıkılarak ulaşılabilir. İşçi sınıfının durumundan bağımsız olarak oluşmadıkları için toplumsal hiçbir sorun, işçilerden bağımsız çözülemez. Bütün sorunlar bir ucu işçi sınıfının elinde olan düğümler niteliğindedirler. Şimdi sorun demokrasi düğümünü çözmekse, bunun da çıkış noktası işçi sınıfının konumudur.

12 Eylül'le birlikte, toplumun yüzde beşinin ekonomik durumu ve dünyevi olanakları genişledi, özgürlükleri arttı, hukuku sağlam kazığa bağlandı; buna karşın toplumun yüzde doksan beşinin ekonomik durumu kötüleşti, özgürlükleri kalmadı, hukuku da yok. Bu somut ve algılanabilir bir gelişmedir, ama somut sorunun çözümü bakımından pek bir şey ifade etmemektedir. Bu çok karmaşık ve farklı eğilim ve süreçlerden oluşan genel gelişmeyi özünde görebilmek için, bu gelişmenin özünü oluşturan sınıfa bakmaktan başka çare yoktur. Başka bir ifadeyle 12 Eylül "her ne ise" işçi sınıfının durumudur o; ve işçi sınıfının durumu "her ne ise" o 12 Eylül'dür. İşçi sınıfından dolayı öteki bütün emekçiler için de bu böyledir.

İşçi sınıfının önünde önemli engeller bulunuyor; bunlar yapay hukuki ve anayasal engellerden ibaret değiller. Derinliği olan bu engelleri mantıksal bir bütünlük içinde genişlettiğinizde, toplumun bütün kesimlerini kucaklayan bir tablo çıkıyor ortaya. Bu demektir ki, işçi sınıfının önünü tıkayan şey, "her ne ise" bütün toplumun gelişmesinin önünü tıkayan şey de odur.

Toplumsal gelişmenin önündeki 12 Eylül duvarında ilk gedikleri, kelimenin en anlaşılır ve algılanabilir olan anlamında işçiler açıyorlar. Gecikmiştir, erkendir, henüz yetersizdir, kendiliğindendir ve her ne ise, ama işin aslı da budur. Üretimden bir gün bile sökmek, bin lafa yeğdir. Sosyal hedefler içermediği, banal bir ekmek kavgası düzeyinde geçtiği asla söylenemez ama, öyle olduğu varsayılsa da bir şey değişmez; siyasetten kültüre kavganın bütün alanlarını belirleyen temel bir alanda bir şeyler olmadıkça, burada olup bitene her yandan sahip çıkılmadıkça, muhalefet duygusu ve dahası bu noktada merkezileşmedikçe, kısaca, işçilerin önündeki engelleri kaldırmaya, herkes bunu kendi sorunu bilip omuz vermedikçe demokratikleşme doğrultusunda sağlam adımlar atılamaz. İşçi sınıfına grev yasak ama işçiler Türkiye'de grevdeler. Bu nasıl oluyor? Başlangıçta dünyanın her köşesinde işçilere grev yasaktı. Ama grev yapıldı; serbest olduğu için değil, işçi sınıfına böylesi yasaklar koymak, onun nesnel tabiatından dolayı mümkün olmadığı için. Türkiye işçi sınıfı da benzeri bir süreci —zaman zaman geri adımlar atarak— izliyor. Bugün kısıtlı da olsa grevler yapılabiliyorsa temelinde aynı olgu, hakkın fiilen kazanılması olgusu var.

Ekonomik perspektifli bu grevler, ancak çok yönlü ilgi ve dayanışma sağlandığında, sadece ekomomik sonuçlar üretmekten çıkarak, demokratik-siyasal sonuçlar da üretebilirler. İşçilerin salt ekmek kavgası gibi görünen kavgası —ki bu kavgaların en meşru olanıdır— muhalefet güçlerinin ortak siyasal böleni olmaya elverişlidir. Kısaca, burjuva politikacısı da olsa, muhalifse eğer, demokrasi diye bir sorunu varsa, işe buradan, işçilerin durumundan başlamak zorundadır.

Aynı şey öğrenci hareketleri için de söylenebilir. Öğrenciler tümüyle kendilerine ait bir sorunmuş gibi gözüken YÖK'e karşı mücadele ediyorlar. Ama sadece YÖK değil, polis, jandarma, ordu, hükümet, Evren; baştan başa bütün sağcı politikacılar, işverenler "anarşi hortladı" deyip gençliğin karşısına dikiliyorlar. En küçük bir **mücadele** büyük bir rejim **sorunu** haline geliyor ve asıl düğüm noktasına bağ-

lanıyor. Türkiye'nin içinde bulunduğu koşullar gibi koşullarda her şey, en çıplak şekliyle daha bir netleşir çünkü herkes herşeyi özetinden yakalayıp ifade etmek zorundadır. Bu gibi süreçlerde hayat neredeyse vurgularla ifade edilebilir bir berraklığa kavuşur. Semboller öne çıkıp önem kazanırlar. Sorular keskince sorulur. Belirleme önem kazanır. Lafın ayakları yerden kesilir, iş toprağa basar. Türkiye'de durum budur.

1 Mayıs sözün burasında önemlidir. 1 Mayıs'ı kutlamak Türkiye'de yasaklanmıştır. 1 Mayıs işçilerin sembolik bir günüdür ve üstündeki yasak sadece işçi sınıfına konulmuş bir yasak gibi gözükür, ama öteki yasakların da kriteridir. 1 Mayıs'a yasak koymak bütün toplumu baskı altına almaksızın mümkün olamazdı ve 1 Mayıs yasakken, işçiler bu haklarını kullanmazken toplumun diğer kesimlerinin özgürlüğünden ve genel olarak demokrasiden söz edilemezdi. Dolayısıyla bu yasağa karşı tutum, öteki bütün yasaklara ve genel olarak demokrasiye karşı tutum anlamına gelir. 1 Mayıs'a sahip çıkmakla, onu tartışmakla ve gerçekleştirmekle çok şey vurgulanabilir, vurgulanmalıdır da.

1 Mayıs'ın yedi yıldır anılmadığı, gerçekleşmediği sanılır. Halbuki kesintisiz anıldı. İşçi sınıfının kendini ortaya koyuş biçimleri çok çeşitlidir, bu çeşitlilikler içinde kutlandı. Hesabını rasyonel tutan işverenlere 1 Mayıs'lardaki üretim kayıplarını sorunuz, size verilecek cevapları olacaktır. Ama bu yeterli değildir; 1 Mayıs bütün demokrat güçlerin sahip çıkmasıyla, daha geniş, daha sesli ve demokrasi talebini dile getiren bir vurgu olarak ve bir vurgu gibi kutlanmalıdır. Sorun sendikalara aittir, sahibi onlardır, demokrasi güçleri günün sadece kendisini değil, asıl üstündeki yasağı kaldırma sorununu sahiplenmeli, bunu demokrasinin tümü üstündeki ağır bir hüküm olarak anlamalıdırlar. Gerçek durum da budur.

Demokrasi güçleri içinde yer alan herkes kendiyle ilgili bir sorunu "demokrasi sorunu" haline getirmek için haklı bir çaba içindedir, bu doğaldır. Ama doğrudan demokrasi sorunu olan 1 Mayıs yasağı herkes tarafından "sorun" haline kolayca getirilebilmelidir. Rabıta olayı, türban olayı, rüşvet olayları bu türden "sorunlar"dır. 1 Mayıs da şimdi, asli işlevinin ve manasının dışında böyle olabilir, "sorun" yapılabilir, gerçek anlamı dışında "sorun" yapılmak üzere ele alınabilir. İlerici, demokrat, sosyal demokrat herkesin siyasi muhalefet ortak paydası olabilir.

Herkes kendi siyasal hedefleri doğrultusunda demokrasi mücadelesini yürütsün. Ama herkesin, bu bölük pörçük, ayrı ayrı farklı gerekçelerden çıkıp farklı hedefler güden mücadelesinde ortak bir düğüm noktası var: demokrasi. Bu düğümü çözüp her şeyi kendi özgür gelişmesinin yoluna sokacak çapta bir değişime, bir dönemeç noktasına ihtiyaç var. Bu kendini hissettiriyor. Demokrasiden yana olduğunu söyleyen herkes, hem bu niyetini kanıtlamak kapsamında, hem bir "yasağın" kaldırılması anlamında ve hem de işçilere konulan bu yasağın kendilerine konulmuş her türlü yasağı da içermesinden ötürü kendi haklarına sahip çıkmak olarak 1 Mayıs yasağının kaldırılması mücadelesine katılmalıdırlar. ■

Demokratlığın Asgarisi Kürt Halkının En Temel Haklarını Kabul Etmekten Geçer

Çapsızlık konusunda Türk burjuvazisi ile yarışacak bir sınıf sanırız nadirdir. Türkiye'nin bugünkü içler acısı durumu, geri ve bağımlı kapitalist sistemin kronikleşen buhranına bir türlü çözüm bulunamayışı, burjuvazinin çapsızlığının en somut delili. Türkiye toplumunun tarihsel gelişimi açısından böylesinin kaçınılmaz olduğu düşünülebilir. Tabii burjuvaziyi "aklamaya" varacak sonuçlar üretmemek şartıyla. Çünkü Türk burjuvazisi, üniversel anlamda insana ait ne kadar olumsuz vasıf varsa hemen hepsini üzerinde toplamış bir sınıftır ve tarihe de böyle geçeceğinden —geçtiği kadarıyla— şüphe yoktur.

Ne ki Türk burjuvazisinin tüm çapsızlığına ve olumsuz vasıflarına rağmen, bazı konularda **kendi çıkarları açısından** başarılı olduğunu kabul etmemiz gerekir. Böylesi konuların başında ise aşırı milliyetçiliğin geldiği kuşku götürmez. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana Türk burjuvazisi, sistemli propagandasıyla, toplumun geniş kesimlerinin beynini aşırı milliyetçi ideoloji ile yıkamayı gerçekten becermiştir. Bunun en çarpıcı örneklerinden birisi SHP merkez yöneticilerinden Turgut Atalay'ın Kürtçe konusundaki sözlerine gösterilen tepkiler.

Oysa T.Atalay hiç de öyle "dehşetengiz" laflar etmemişti. "Bölgede Kürt insanlarının yaşadığı, bunların Kürtçe konuştukları, ama isimlerini dahi serbestçe koyamadıkları" türünden herkesin malumu en basit gerçeklere değindikten sonra SHP programının yabancı dillerde basılabildiği halde Kürtçe basılamamasından yakınmıştı. Bu kertede "**masum**" tespitler karşısında boyalı basın mal bulmuş magribi misali SHP'ye yüklendi. Böylesi pek yadırgatıcı değildi. Ilginç olanı SHP'nin kendi içinden, özellikle Erdal İnönü'den gelen tepkilerdi. Gazetelerin aktardığına göre E.İnönü T.Atalay'ın sözkonusu konuşmayı yaptığı toplantıyı yarıda dağıtmış, hemen ilgili kanun metinlerini incelettirip suç unsuru olup olmadığını araştırmış, Atalay'ın sözlerinin partiyi bağlamayacağı söylenince rahatlamış vs... Sonrası malum: T.Atalay alelacele partinin merkez organlarından çıkarıldı ve kesin ihraç işlemiyle disiplin kuruluna sevkedildi. Bütün bu kararlar da handiyse oybirliğiyle alındı. Bunlara da T.Atalay'ın konuşmasının "SHP'nin ayrılıkçı akımları özendiren bir tutumda olduğu izlenimini verdiği" gerekçe edildi.

SHP yöneticilerinin, başta genel başkanları olmak üzere olay karşısın-

da böylesine galeyana gelip T.Atalay'ı aforoz etmeleri, geçtik demokratlık, insanlık açısından dahi yüz karasıdır. SHP yönetiminin "Bu olayın egemen güçler tarafından sakız edilip SHP'nin yıpratılacağı, böylece oy desteğinin azalacağı, ayrıca kanuni açıdan SHP'nin bölücülük konusunda 'şaibeli' duruma düşeceği vb." türden endişelerle böyle davranmış olabileceği düşünülebilir. Olayın böylesi endişelere hak verdirecek yanı olmaması bir kenara, SHP yönetiminin tepkisinin esas nedeni Kemalizmdir, SHP yöneticilerinin kanlarına işlemiş olan Kemalist şovenizmdir.

Böyle olduğunun en açık kanıtı E.İnönü'nün, ilk iş olarak, T.Atalay'ın sözlerinde suç unsuru olup olmadığını tahkik ettirmesidir. Oysa böylesi olaylarla uğraşan "doğal" merciler, örneğin savcılar vardır. İnönü'nün, savcıların ne diyeceklerini beklemeyecek kadar acul davranması, Kürtçülük konusunda **gerçekten hassas** olduğu içindir. Yoksa Atalay'ın defterini dürmek için başvurulan Siyasi Partiler Yasası'nın tümüyle antidemokratik olduğunu E.İnönü bilmez mi? Dahası, SHP'nin önde gelen görevlerinden birisinin bu yasanın değiştirilmesi olduğunu, hatta bu konuda SHP'nin vaadi bulunduğunu hatırlamaz mı?

E.İnönü bir bilim adamı. Bilim adamı olabilmenin ilk şartı ise durum ne ise onun gerçekçi bir tespitini ve tasvirini yapmak. Ama konu Kürt sorununu ilgilendirdiğinde E.İnönü, bilim adamlığının bu en temel gereklerinden kolayca soyunabiliyor.

T.Atalay'ın değindikleri en basit gerçekler. Bölgede Kürtler yaşıyor mu? Yaşıyor. Bunların anadili Kürtçe mi? Kürtçe. Üstelik kadınların ağırlıklı bölümü dahil olmak üzere bir bölüm Kürtlerin Türkçe bilmedikleri bir gerçek mi? Gerçek. Öyleyse, herşey bir yana partinin oy desteğini artırmak açısından dahi Kürtçeden başka lisan bilmeyen insanlara partinin ve programının Kürtçe tanıtılmasından daha doğal ne olabilir?

İşte sosyal demokrat olmak iddiasındaki bir partinin yöneticileri, onların başı bir bilim adamı bu noktada şovenizmin etkisinden kendilerini kurtaramıyorlar.

Üstelik Türk sosyal demokratları kendilerine örnek olarak "Batı"nın sosyal demokratlarını alıyorlar, İkinci Enternasyonal'e katılmak için can atıyorlar. Ama nedense "ulusal sorun" konusunda örnek aldıkları sosyal demokratların tutumlarına metelik dahi vermiyorlar. Ulusal sorunun çözümü noktasında sosyal demokratlara hakkettiklerinden fazla paye verecek değiliz. Çünkü ulusal sorunun gerçek anlamda sosyalist bir düzende çözümlenebildiği örnekleriyle ortadadır. Ama Batılı sosyal demokrat için hiç olmazsa "azınlık hakları" diye bir kavram vardır. Örneğin İskoçlar İskoçturlar, Katalonlar Katalon, Basklar Bask, Flamanlar Flaman vb. Bunların hepsinin kendi dilleri vardır, kendi dillerinden yayınları vardır, kendi kültürleri vardır, bazılarının ayrılıp bağımsız devlet kurmayı amaçlayan legal partileri vardır, kimilerinin lisanı ülkedeki resmi lisanlardan birisidir, hatta bazılarının milli takımları vardır. Üstelik bütün bunlar sadece sosyal demokratların değil çoğu yerde muhafazakârların bile kabul ettikleri, doğal karşıladıkları olgulardır.

Dünyada herkesin malumu olan bu en basit gerçekleri SHP yöneticilerinin bilmedikleri düşünülemez. Ama anlaşılıyor ki bunlar SHP'liler için ansiklopedik bilgiler olmaktan ileri gidemiyor.

"Batı'daki durumun farklı olduğu, en tehlikeli tabulardan biri olan Kürt sorununa temkinli yaklaşmak gerektiği" türünden gerekçeler de bahane olmaktan ileri gidemez. SHP demokrasiyi savunduğu ve demokratik hak ve özgürlükler için mücadele verdiği iddiasındadır. Oysa Kürt halkının varlığı ve en temel hakları kabul edilmeden ne doğru dürüst demokrasi mücadelesi verilebilir, ne de bunlarsız demokrasi olur.

Bu konuda mevcut yasal mevzuat da engel olarak gösterilemez. Çünkü mevcut yasal mevzuatın tümünün değiştirilmesi demokrasi mücadelesinin en baş gündem maddesidir. Örneğin yasal mevzuat genel grevi de yasaklıyor. Ama Türk-İş'in kaşarlanmış sarı sendikacıları dahi genel grev tehditleri yapmaktan geri kalmıyorlar.

Kaldı ki Erdal İnönü böylesine hırçın bir tepki göstereceği yerde "temkinli" davranarak dahi konunun gerektirdiği demokratlığın asgarisini yerine getirebilirdi. Örneğin "Evet, T.Atalay arkadaşımızın bütün söyledikleri doğrudur ve haklıdır, Kürtler vardır, Kürtlerin kendi anadilleri vardır, bizim onlara anadillerinden seslenmemizden daha doğal ve demokratik bir şey olamaz" dedikten sonra mevcut yasal mevzuatın böylesi bir çalışmayı engellediğini, ancak bu mevzuatın son derece antidemokratik olduğunu, kendilerinin konuya değgin antidemokratik hükümleri kaldıracaklarını söyleyebilirdi. Kürt halkının doğal hakları konusunda elbette bu kadarı yetmezdi ama gene de Erdal İnönü mevcut şartlarda "temkinli" davranarak dahi T.Atalay'ın gerçeği aksettiren tespitlerine sahip çıkabilir, demokratlığın asgarisini yerine getirebilirdi.

Burjuva muhalefetin en demokrat geçinen kesiminin dahi Kürt sorunu karşısındaki tutumu böylesine içler acısı, böylesine demokratlıktan uzak. Oysa faşizme karşı demokrasi mücadelesinde biliyoruz sosyal demokratların da yeri var. Kürt halkının en doğal ve temel haklarının geçerliği sağlanmadığı sürece kapsamlı bir burjuva demokrasisinden söz edilemeyeceğine göre, bu hakları görmezden gelenlerle nasıl olacak da birlikte mücadele verilecek?

Hemen her konuda olduğu gibi iş yine başa, yani biz solculara düşüyor. Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını en yoğun ve etkin biçimde savunduğumuz, bu politikanın gereklerini yerine getirdiğimiz ölçüde Kürt halkının en doğal haklarını dahi "görmezden gelenler"in gözleri açılacaktır.

Tabii Kürt sorununa ilişkin politikanın **gereklerini** doğru belirlemek ve uygulamak şartıyla. Bu noktada hemen altını çizelim ki Türk-Kürt tüm ilerici ve solcu hareketlere karşı Apocuların izlediği düşmanca politika, tümüyle bireysel teröre dayanan "çalışma tarzı", Kürt ulusal kurtuluş hareketi önünde engel oluşturuyor. Apocular Kürt halkı içinde yol açtıkları korku ve yılgınlıkla, Kürt ulusal kurtuluş hareketinin yaygınlaşıp yığınsallaşmasında son derece olumsuz bir rol oynuyorlar.

Kürt ulusu ayrılıp, kendi devletini kurma hakkı dahil en temel haklarına kavuşacaksa bunun yolu **mutlaka yığınların** mücadeleye seferber edilmelerinden geçiyor. Dolayısıyla Türk-Kürt emekçilerin aktif katılımını ve katkısını sağlayacak, halkların sempatisini kazanacak bir politika izlemek, buna uygun bir çalışma tarzı tutturmak gerekiyor. ■

Demokratik Öğrenci Hareketinin Daha Yığınsallaşması İçin

"Tek tip öğrenci derneği kurulmasını öngören yasa teklifinin tümüyle TBMM'den geri çekilmesini isteyen öğrencilere SHP milletvekili Cüneyt Canver '**Siz üstünüze düşeni yaptınız. Bu işi bundan sonra asıl yapması gereken bizlere bırakınız. Biz üstlenelim**' dedi". (*Cumhuriyet*, 17 Nisan 1987)

Cüneyt Canver iktidara karşı sert çıkışlarıyla sivrilmiş, SHP'nin "sol kanadı"nda yer aldığı söylenen bir kişi. Şahinkaya meselesinde olduğu gibi, Türkiye şartlarında "cesurca" diye nitelenebilecek kimi girişimleriyle demokrasi güçleri üzerinde olumlu bir izlenim uyandırmış. İşte aynı Canver yukarıda alıntıladığımız sözleri rahatlıkla söyleyebiliyor.

Yukarıdaki sözler bugün Türkiye'de en demokratik görünen ve kendini öyle bilen insanların dahi nasıl demokrasiyi yeterince hazmetmemiş olduklarının çok çarpıcı bir örneği. Canver kendisinden TBMM'de yardım isteyen öğrencilere "Görüşlerinizde sonuna kadar haklısınız, dolayısıyla direnişleriniz de sonuna kadar haklıdır. Getirilmekte olan yasaya karşı ve diğer demokratik haklarınız için mücadele vermenizden daha doğal bir şey olamaz. Yılmadan, kararlıca direnin ve tüm imkanlarınızı kullanın. Biz de sizi bu haklı mücadelenizde sonuna kadar destekleyeceğiz." diyeceği yerde onları sakinleştirip pasifize etmeye, mücadeleden alakoymaya çalışıyor. Ve bunu yaparken de, demokratlık doğal olarak böylesini gerektirirmiş gibi yapıyor, demokratlığına halel getirdiğini aklından bile geçirmiyor. Çünkü o da —Türkiye'deki pek çok demokrat gibi— demokratik hak ve özgürlüklerin, ancak, uğruna mücadele verildiğinde bihakkın kazanılıp topluma maledilebileceğinden handiyse habersiz; her meselenin TBMM'de halledileceğini sanıyor, buna inanıyor.

SHP'nin TBMM'de hükmü geçiyor olsa Canver'in söyledikleri bir ölçüde makul sayılabilir. Oysa mevcut TBMM'nin Özal'ın özel av alanı olduğunu SHP'liler de gayet iyi biliyorlar. Bu konuda Polis Yasası'nın görüşülmesi sırasında olup bitenleri hatırlatmak yeter. SHP yasanın engellenmesi için bir hayli sansasyonel girişimler planlamıştı. Ama sonucu biliyoruz. Özal, taviz adına verdiği bir kaç yutturmaca ile yasayı bir gecede geçirivermişti.

Canver'in öğrencileri eylemlerinden caydırmaya çalışırken, meselenin devamını sadece TBMM çatısı altında düşündüğü söylediklerinden apaçık belli oluyor. Sosyal demokrat olmak iddialı bir partinin önde gelen isimlerinden birisinin, partinin çalışmalarının ve mücadelesinin parlamento binasıyla sınırlı olmadığını bilmemesi gerçekten şaşırtıcı. Canver, "bu işi bundan sonra asıl yapması gereken bizlere bırakın" derken, konuya ilişkin olarak partisini topyekûn harekete geçireceğini kastediyor olsa kendisine bir ölçüde hak vermek mümkün. Gerçekten Canver "son değerlendirmede mesele siyasidir; nihai karar TBMM'de verilecektir; SHP demokratik hak ve özgürlükleri savunuyor; tek tip öğrenci yasasına karşı çıkmak bir demokrasi görevidir; bu yasanın engellenmesi ilk başta SHP'ye düşer; öyleyse bu konuda parti var gücünü ortaya koymalı, SHP'ye sempati duyan gençlere çağrı çıkartarak onların da direnişlere aktif şekilde katılmasını sağlamalı, Türkiye'nin dört bir tarafında mitingler, yürüyüşler düzenleyerek, bildiriler dağıtarak yasayı ve hazırlayanları protesto etmeli; böylece güçlü bir kamuoyu yaratarak TBMM'yi çiftliği gibi yöneten Özal'ı caydırabilecek bir yığınsal tepki oluşturmalı" türünden gerekçelerle öğrencilere müdahale etmiş olsaydı davranışının demokrasi anlayışıyla bağdaştırılabilir bir yanı olurdu. Ama ortada böyle bir niyet de yok. Zaten niyet olsa dahi yüzbinlerce üyesi olan SHP'nin böyle bir faaliyete yönlendirilebileceğine SHP'lilerin kendileri de inanmazlar. Öyleyse Canver'in öğrencilere söyledikleri kof bir sahiplenmedir, gerçekte "oturun köşenizde, bu işi büyüklerinize bırakın" anlamına gelir.

HAK ELDE ETMEK "SOKAĞA DÖKÜLMEKLE" MÜMKÜNDÜR

Oysa bugün Türkiye'de demokrasi yoksa demokrasiye değgin düzenlemeleri şu veya bu noktada ama hep "büyüklerimiz" üstlendikleri için böyle oldu. Ne zaman "küçükler", sıradan insanlar, işçiler, memurlar, köylüler, öğrenciler, meslek sahipleri, kadınlar, kendi haklarını kendileri savunmaya kalksalar "anarşi" oldu, "kargaşalık" oldu, en hafifinden "meselenin sokağa düşürülmesi" oldu. Ne ki zamanında kazanılanlar da az çok "sokağa döküldüğünde" mümkün oldular. Örneğin bir grev hakkı, grev hakkı tanınmadan iyi kötü grev yapılarak kazanıldı; DİSK'i ortadan kaldırmaya yönelik yasalar, işçilerin sokağa dökülmesiyle engellenebildi; Devlet Güvenlik Mahkemeleri demokrasi güçlerinin yoğun ve güçlü çıkışları sayesinde yürürlükten kalktılar. Buna karşılık 12 Eylül cuntası demokratik hak ve özgürlükleri kökünden budayabildiyse bu da, geniş yığınların kazanımlarına, sokağa dökülerek sahip çıkamadıkları için mümkün oldu. Bugün de kitleler, demokratik hak ve özgürlüklerden genel olarak mahrumsalar, bu, **yığınlar** halinde sokağa dökülüp haklarını arayamadıkları için böyledir.

Bu noktanın konumuz açısından da üzerinde durulması gerekiyor.

Türkiye toplumunda yüksek öğrenim gençliğinin önemli bir yerinin olduğu eskiden beri bilinir ve söylenir. Yaprağın kımıldamasına izin verilmeyen Türkiye'de, önce YÖK'e karşı başlatılan direnişler, şimdi de örgütlenme üzerine getirilmek istenen yeni kısıtlamalara yükselen tepkiler yüksek öğrenim gençliği-

nin dinamizmini koruduğunu gösteriyor. Bu olumlu bir göstergedir; önümüzdeki dönemde daha da hız kazanacak olan antifaşist mücadelede gençliğin aktif bir şekilde yer alabileceğinin işaretidir.

Ancak **yığınsallık** noktasında çok ciddi bir eksiklik olduğu da gözden kaçmıyor. Bugün Türkiye'de yüksek öğrenime kayıtlı olanların sayısı yarım milyonun üzerinde. Ama görüyoruz, direnişlere katılanların Türkiye bütünündeki toplam sayısı 3 haneli rakamlara ulaşmıyor. Geçmişle kıyaslandığında, bu çok ciddi bir gerilemedir.

Böyle olmasının kuşkusuz çeşitli nedenleri var.

GENÇLİĞİN SOSYAL BİLEŞİMİ

Elimizde istatistik bilgiler yok ama yüksek öğrenim gençliğinin sosyal bileşiminin 1960'lı ve 1970'li yıllara kıyasla bir hayli değiştiğinin çeşitli göstergeleri var. Artık yüksek öğrenim kurumlarına girebilmek için çetin sınavlardan geçmek gerekiyor ve bunu başarabilmek de kaliteli bir orta öğrenim görmekle mümkün. Kaliteli orta öğrenim görmek ise günümüzde iyiden iyiye varlıklı ailelerin harcı haline geldi. Üstelik bu kadarı da yetmiyor, yüksek öğrenimin finansmanı da yine iyi halli ailelerin üstesinden gelebilecekleri ek bir masraf oluşturuyor. Bu durumda —sayısal olarak büyümesine rağmen— yüksek öğrenim gençliğinin toplumsal yapısında emekçi kökenliler aleyhine bir daralma, buna karşılık varlıklı ailelerden gelenler lehine bir genişleme olduğuna muhakkak nazarıyla bakılabilir.

Ayrıca en kaliteli orta öğrenim görmüş olanlar büyük şehirlerdeki yüksek öğrenim kurumlarını tercih etmektedirler. Böylece bu şehirlerdeki öğrencilerin toplumsal tabanında elit kesim daha da kabarmaktadır. Buna karşılık büyük şehirlerin toplumsal atmosferi daha duyarlı olduğu için hareketlenmeler de ilk buralarda başgöstermektedir. Bu durumda büyük şehirlerdeki elit kesimlerin oransal fazlalığı, direnişlerin yığınsallaşmasında negatif bir faktör olarak rol oynayabilir.

"KÖŞEYİ DÖNME" YOZLAŞMASININ ETKİSİ

Gençliğin toplumsal bileşimindeki değişmenin yanı sıra, 12 Eylül darbesinden bu yana Türkiye toplumuna katetdirilen yolun da öğrenci gençliğin davranışlarında etkili olduğu muhakkak. Toplumsal yozlaşma denilen olgudan öğrenci gençliğin payına da bir şeyler düşmemiş olması imkansız. Bunların en başında kuşkusuz "köşeyi dönme" banallığıyla topluma empoze edilen ve "bireysel kurtuluşu" yücelten dünya görüşünün yol açtığı tahribat geliyor. 12 Eylül'ün palazlandırdığı, nispeten genç kuşak "başarılı işadamları" ve "menejer"ler, üniversite öğrenimi gören gençlerin bir bölümüne modellik ediyorlar. Buna karşılık yüksek öğrenim görmüşlerin ağırlıklı bölümünün mezuniyetten sonra iş bulabilmek için zorluk çekmeleri, iş bulabilenlerin çoğunun borç harç yaşamaları, "köşeyi dönme" bencilliğini daha da cazip hale getiriyor. Böylece öğrenci gençliğin toplumsal sorunlara duyarlığı bir bütün olarak azaldığı gibi, öğrencinin doğrudan kendisini ilgilendiren bir dernek meselesi dahi, kazasız belasız okulu bitirip bir an önce diplomaya kavuşmak isteyen "gemisini kurtaran kaptanlar"ı hiç mi hiç ilgilendirmiyor.

Bunlar öğrenci gençliğin kitlesindeki gelişmeler açısından ortaya çıkan dezavantajlar. Buna karşılık demokratik öğrenci hareketinin yığınsallaşması bu şartlarda da pekâlâ mümkün. Mümkünden de öteye objektif şartlar böylesi bir sürecin yolunun açılması için hiç de elverişsiz değil.

En başta yarım milyonu aşkın kitlenin bütün mensuplarının "köşeyi dönmeleri" mümkün değil. "Köşeyi dönebilenler"in çok küçük bir azınlık oluşturdukları hem görülüyor, hem de bu olgu, üniversitelinin akli yetisiyle, görmeden de çıkarsayabileceği bir sonuç. Yani tek tek üniversiteliler, kendileri "köşeyi dönmeyi" arzulasalar, hatta kendilerinin bunu başaracağına inansalar dahi kitlenin büyük çoğunluğunun açlığa talim edeceğini kolayca kavrayabilecek konumdalar. Dolayısıyla bireyin tek tek kurtuluş umudu, objektif şartların dayatmasıyla zaman içinde yerini topluca kurtuluş isteğine bırakabilir. En azından topluca kurtuluştan başka çare olmadığını görenlerin ve kavrayanların hızla çoğalması ihtimali kuvvetlidir. böylesi gelişmeler doğal olarak birlikte davranma, beraberce hak arama eğilimlerinin güçlenmesine ve sonuçta demokratik öğrenci hareketinin yığınsal tabanının genişleyip, mücadelenin yaygınlaşmasına yol açar.

ÖĞRENCİ HAREKETİNİN DEMOKRASİ MÜCADELESİYLE UYUMU

Tabii bu noktaya, yani demokratik öğrenci hareketinin kitleselleşmesine gereken önemi vermek, öğrenci kitlesinin azamisinin katılımını ve katkısını sağlayacak uyanıklığı ve özeni göstermek şartıyla. Yoksa öğrenci hareketinin boyunu ve çapını aşan işlere soyunuldu muydu —geçmişte bunun pek çok talihsiz örneklerini yaşadık— öğrenci kitlesi içinde iyiden iyiye tecrit olunacağı gibi, diğer demokrasi güçlerinin ve ilerici kamuoyunun öğrenci hareketine ilgisi ve sempatisi yitirilir.

Öğrencilerin demokratik hakları genel demokratik hak ve özgürlükler toplamının bir parçasıdır. Bu nedenle demokratik öğrenci hareketi, demokrasi için verilmekte olan topyekûn mücadeleden ayrı tutulamaz. Öyleyse öğrencilerin demokratik hakları uğruna verdikleri mücadele, demokrasi güçlerinin günümüzdeki acil talep ve hedefleriyle uyumlu olmalıdır.

Öğrenci hareketinin yığınsallaşmasında bu noktanın kritik önemi var. Günümüz Türkiye'sinde en acil hedef zorbalık rejimine son verilmesi ve demokratik hak ve özgürlüklerin kazanılmasıdır. Bunun da yolu, demokratik hak ve özgürlüklere en çok ihtiyacı olan, çalışan geniş yığınların demokrasi mücadelesine aktif bir şekilde katılmalarından geçiyor. Bu kural öğrenci gençlik için de geçerli. Şayet ülkemizde demokratik hak ve özgürlüklerin savunulup kazanılması öğrenci gençliğin de çıkarlarınaysa —ki öyle— öğrenci hakları için verilmekte olan mücadeleye öğrencinin kitlesel katılımının sağlanması hayati önem taşır.

Öğrenci haklarının objektif olarak öğrenci kitlesinin çıkarlarına olması, mücadelenin yığınsallaşmasının **kendiliğinden** gerçekleşmesi sonucunu elbette ki getirmez. Gördük, faşizm altında topluma egemen kılınmaya çalışılan "köşeyi dönme" psikozu bile, kendilerini doğrudan ilgilendirdiği halde öğrencilerin bir bölümünün öğrenci haklarına bigane kalmalarında başlı başına bir amil. Ayrıca mücadelenin yığınsallaşmasına engel olan başka faktörler de var.

AĞIR BASKININ VE GERİCİ AKIMLARIN ROLÜ

Bunların başında 12 Eylül 1980'den bu yana kesintisiz sürdürülen ağır baskı ve sindirme geliyor. Son öğrenci olayları, rejimin, haklı taleplere dahi nasıl tahammülsüz, en masum eylemler karşısında bile ne kertede acımasız ve hoyrat olduğunu açıkça gösteriyor. Gözaltına alınan ve tutuklanan öğrencileri —görecekleri işkence ve kötü muamele "cabası"— nasıl bir akıbetin beklediği meçhul. En azından bunların hepsi fişlenecek ve dolayısıyla da bazı medeni haklardan fiilen mahrum kalacaklar. Okullarından çıkarılmasalar bile ilerde iş bulmaları —ki yüksek öğrenim görmelerinin amacıdır bu— büyük problem olacak vs. Okullarından atıldıkları takdirde bu, diğer öğrenciler üzerinde cesaret kırıcı bir tesir bırakacak. Bütün bunları göze almanın herkes için kolay olmayacağı açıktır.

Öğrenci mücadelesinin yığınsallaşmasının önündeki bir başka engel kamuoyunda yaratılmaya çalışılan **manevi** baskıdır. Resmi çevreler, sermayenin sözcüleri, kaşarlanmış demokrasi düşmanları, boyalı basının ağırlıklı bölümü ağız birliği etmişçesine "12 Eylül öncesine mi dönülüyor?", "Anarşi hortluyor mu?" vb. teranelerle öğrencileri kamuoyunda mahkum etmenin peşindeler. Bu tür maksatlı propagandaların öğrencilerin aleyhine sonuçlara yol açması pekâlâ olasıdır. En azından ebeveynlerin "çocuğum, evet haklısınız ama vatanı kurtarmak size mi düştü?" demesi —ki hatırı sayılır bir bölümün böyle dediği kesindir— bile yığınsal katılım açısından önemli bir handikaptır.

Bir diğer faktör öğrenci gençlik içinde faşizm döneminde hızla yaygınlaşan gerici ve tutucu akımlardır. Öğrenci hakları objektif olarak bu tür akımlara kapılan gençlerin de yararınadır. Ancak aynı haklar genel demokratik hakların bir bölümü olduklarından, buna karşılık gerici ve tutucu siyasetler toplumsal olarak demokrasi güçlerinin karşısında yer aldıkları için bu tür siyasi akımlara sempati duyan öğrencilerin tavır almalarında siyasi inançları tayin edici olmaktadır. Türban takmayı demokratik bir hak olarak savunan, —ki bize göre de öyledir— bu konuda oldukça yığınsal direnişlerde bulunan öğrencilerin, demokratik hakların en başında gelen örgütlenme hakkının vesayet altına alınıp yok edilmesi karşısında tümüyle sessiz kalmaları, bu konuda son derece öğretici bir örnektir. Hiç gözden ırak tutulmasın ki demokratik öğrenci hareketi gelişip yığınsallaştıkça gerici ve tutucu akımlara mensup gençler —böyleleriyle ittifak kurmayı düşleyenleri bir kere daha hüsrana uğratarak— demokrasi mücadelesinin karşısında ve onu zorbalıkla bastırmak için yer alacaklardır.

Demokratik öğrenci hareketinin önünde duran ve başlıcalarına değindiğimiz engeller, görüldüğü gibi hak arama mücadelesinin yaygınlaşmasında ciddi olumsuzluklar oluşturuyorlar. Ama yine kolayca görülebileceği gibi bu olumsuzlukların üstesinden gelmek, onların zararlarını asgariye indirmek, öğrenci kitlesinin ağırlıklı bölümünü —objektif olarak demokratik öğrenci hakları çoğunluğun yararına olduğuna göre— mücadeleye kazanmak mümkün. Tabii mevcut handikaplara ve olumsuzluklara kendimizin, sol ve ilerici akımların yenilerini eklememeleri şartıyla.

KİTLE ÇİZGİSİNİN İYİ BELİRLENMESİ

Bu noktadaki en büyük tehlike kitle çizgisinin kaçırılması. Geçmişte oldu, şimdi de olmaması için sebep yok; çünkü Türkiye'de geçmişten ders çıkarmak geleneği pek çokları için henüz oluşmadı.

"Devrimci", "ilerici", "sol" vb. terimlerle nitelenen düşünce ve akımların öğrenci gençlik içinde kendilerine taraftar bulmaları çok doğal. Doğal olmayan, bir kısım gençlerin toplumsal kurtuluş mücadelesinde kendilerine özel ve öncü misyon vehmetmeleri. İstenildiği kadar işçi, emekçi mistifikasyonu yapılsın, hemen münhasıran öğrenci gençliğe dayanan örgütlenmeleri Türkiye solu geçmişte yaşadı. İşçilerin, diğer çalışanların, faşizm tarafından bir hayli eli kolu bağlanmış, nisbeten hareketsiz konumları sürdükçe öğrenci gençlik ağırlıklı devrimci hareketler yeniden boyatabilirler. Konumuzu ilgilendiren böylesi akımların kendileri ve gelişme çizgileri değil. Öğrenci gençlerin de devrimcilik yapmaları haklarıdır, daha da öteye sevindiricidir. Ancak devrimcilikle devrimbazlığı birbirine karıştırmamak şartıyla.

Devrimcilik yapmanın esas yeri öğrenci kitlesi değildir. Devrimcilik bir tür siyaset olduğuna göre, siyaset nasıl yapılırsa öyle yapılmalıdır. Daha doğrusu bildiğimiz, inandığımız devrimciler nasıl siyaset yapmışlarsa, yapıyorlarsa onlar gibi yapmaktır. Siyasetin yapıldığı çeşitli toplumsal vasatlar vardır ve öğrenci gençlik de bu vasatlardan sadece birisidir. Devrimcilik yapmak isteyen genç, hangi devrimci akımı benimsiyorsa, o görüşün gerektirdiği siyasi çalışmaları, öğrenci gençlik içinde de sürdürür. Tabii uygun mekanizmaları ve metodları kullanarak.

ÖĞRENCİ ÖRGÜTÜ DEVRİM PARTİSİ DEĞİLDİR

Bu nokta önemli; çünkü demokratik öğrenci örgütlenmesi devrimci siyasetin yeri ve mekanizması olamaz. Demokratik öğrenci hareketi, çıkarlarını öğrenci haklarının kazanılmasında gören herkesi, kısacası öğrenci gençliğin ağırlıklı bölümünü kucaklamakla yükümlüdür. Bu kapsam içinde devrimcilerden, solculardan, ilericilerden başka, geleceğini şu veya bu ölçüde burjuva demokratik hakların bulunacağı bir toplumda gören çok geniş bir kesim vardır. Öğrenci hareketinin birinci mesele-

(Devamı 10 sayfada)

SEİA: "Tahakküm" ve "Sadakat"

Geçtiğimiz mart ayının 12'si, ünlü "Truman Doktrini"nin 40. yıldönümüydü. 12 Mart 1947'-de, zamanın ABD Başkanı Truman Kongre'de yaptığı bir konuşmayla, daha sonraları "Truman Doktrini" diye anılacak olan yeni ABD politikasını açıklıyordu. Truman Doktrini, "kızıl tehdit"e karşı, Türkiye ve Yunanistan'ı "Hür Dünya"nın kanatları altına sokmayı hedefliyordu. Doktrinin uygulaması, Türkiye ile Yunanistan'a 400 milyon dolarlık "yardım" sağlanmasıyla başlıyordu. Soğuk savaşı da resmen başlattığı kabul edilen doktrininin uygulama alanının Türkiye ve Yunanistan'la sınırlı kalmadığı, bütün dünyayı kapsayacak şekilde genişletildiği biliniyor. Haziran 1947'de, dönemin Dışişleri Bakanı Marshall'ın adıyla anılan ve Avrupa devletlerine iktisadi yardımı düzenleyen "Marshall Planı" uygulamaya sokuldu. 1949'da NATO kurulurken, 1950'de Kore'ye müdahale edildi. Sırf "Hür Dünya"nın gözüne girmek için binlerce Anadolu gencini Kore'ye ölüme gönderen Menderes hükümeti, 1952'de NATO'ya kapağı atmayı başardı. Böylece 40 yıl önce açıklanan Truman Doktrini, savaş sonrası ABD dış politikasının ana hatlarını belirlediği gibi, Türkiye'nin bugüne dek izlediği dış politikanın da temellerini atıyordu.

ABD ile Türkiye arasındaki "Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması" (SEİA), Truman Doktrininin 40. yıldönümünden beş gün sonra, 17 Mart 1987'de bir "ek mektup" teatisi ile 1990'a kadar uzatıldı. Hatırlanacağı gibi, SEİA'-nın resmen yürürlüğe konulması, 12 Eylül 1980'de iktidara elkoyan cuntanın ilk uygulamalarından biri olmuştu. Bu basit bir tesadüf değildi, çünkü Evren cuntası, iktidarı "Hür Dünya" adına gaspetmişti. Truman Doktrini'nin gereklerinden biri de buydu. "Hür Dünya" kendini savunuyordu! Türkiye "NATO güvenlik şemsiyesi" altına bunun için girmemiş miydi?

ABD ile bugüne dek imzalanan bütün ikili anlaşmalarda "savunma" kavramının en geniş anlamıyla, yani "iç düşmanı" da kapsayacak şekilde kullanıldığı kimsenin meçhulü değildir. Nitekim, 5 Mart 1959 tarihli ve halen yürürlükte bulunan Türk-Amerikan ikili anlaşmasının önsözünde, "doğrudan doğruya veya bilvasıta tecavüz" tabiri açıkça kullanılmıştır. "Dolaylı saldırı" kavramı, bugün de ABD dış politikasının temel kavramlarından biridir ve doğrudan doğruya ülke içi emekçi halk muhalefetini kastetmektedir.

"BİLVASITA TECAVÜZ" VE SADAKAT

Türkiye, SEİA gibi ikili anlaşmalarla, "Hür Dünya"nın, NATO'nun ve Türkiye'deki kapitalizmin bekası adına, "bilvasıta tecavüz" halinde ABD'nin şu veya bu şekilde iç politikaya müdahalesini tanımış, peşinen kabullenmiştir. Bu kabulleniş, ABD'nin gerekli gördüğünde, 12 Eylül benzeri müdahalelere yeşil ışık yakması, arka çıkması veya bunları bilfiil tezgahlamasını da onaylamak anlamına gelir. Oyunun kuralları ABD tarafından böyle dikte edilmiştir ve Amerikancı sivil burjuva politikacıların da bu kuralları ve sonuçlarını sineye çekmekten başka çareleri yoktur. Her seferinde ABD'nin "gadrine" uğrasalar da, ABD'ye bağlılıkta kusur etmezler.

ABD Kongresi'nin aldığı son kararların ardından SEİA'nın tartışma konusu olması üzerine görüşlerini açıklayan yılların politika "kurdu" İhsan Sabri Çağlayangil'in sarfettiği sözler bu açıdan oldukça anlamlıdır. Çağlayangil, ABD'ye serzenişte bulunurken, "Türkiye ABD'-ye 40 yıldır sadakatle bağlı" (*Milliyet*, 6 Nisan 1987) demiştir. 12 Mart sonrasında "CIA dibimizi oymuş" diyen Çağlayangil rahatlıkla ABD'ye "sadakat"ten söz ediyorsa, yıllarca dışişleri bakanlığı yapmış, 12 Eylül sabahının Cumhurbaşkanı Vekili Çağlayangil bu kelimeyi hiç çekinmeden telaffuz edebiliyorsa, bu ne bir siyasi gaftır, ne de salt ahlâk veya şahsiyetle ilgili bir sorundur; bu, düpedüz Türkiye burjuvazisinin sınıf tercihinin ifadesidir. Türk burjuvazisi Missouri şerefine genelev sokağını badanalarken de, Kore'ye asker gönderirken de, NATO'ya girerken de, aynı sınıf tercihi doğrultusunda davranmıştır. Bu nesnel temelleri olan bilinçli bir seçiştir ve kesinlikle üç-beş satılmış politikacının marifeti olarak görülemez. Türk burjuvazisi varlığının ve geleceğinin yegâne güvencesini Batı'ya, en başta da ABD emperyalizmine bağlılıkta görmektedir; burjuva politikacıları da öyle görmek zorundadır ve öyle de görürler zaten. Sadakat kelimesini Çağlayangil'e söylettiren de bu durumdur.

Bu sadakatin nereden kaynaklandığı tespit edilmezse, olmadık hayallere kapılmak işten bile değildir. Truman Doktrini'nden SEİA'a bir günde gelinmedi. Sorun, salt dış politikayla da sınırlı değildir. Türkiye kapitalizminin bağımlı ve tekelci yapısı, esas itibariyle bu 40 yıl içerisinde şekillenmiş, derinleşmiş ve gelişmiştir. Savaş öncesinin "kendi yağıyla kavrulan" ve devlet eliyle palazlandırılan güdük kapitalizmi, savaş yıllarının özel koşullarını da atlattıktan sonra, yeni bir aşamanın eşiğine ulaşmıştır. İşte Truman Doktrini ile başlayan ve bu 40 yıla damgasını vuran Türk-Amerikan ilişkilerine Türkiye burjuvazisinin dört elle sarılması, bu maddi zemin üzerinde gerçekleşti. Yani Truman Doktrini boşluğa seslenmiyordu. Bu yüzden de ABD, Türkiye'de belki umduğundan da fazlasını buldu. Böylece Türkiye kapitalizminin asalak tekelci yapısı ve emperyalist-kapitalist dünya sistemiyle bütünleşme süreci, tek bir olgunun bu iki veçhesi, son 40 yılda artan bir ivme kazanarak birlikte gelişti. Bu gelişimin siyasi, askeri ve kültürel gerekleri de elbette birlikte oluşacaktı. Bu gelişim, kaçınılmaz olarak emperyalist tahakkümün pekişmesiyle atbaşı gidiyordu. Öyleyse Türkiye'nin NATO üyeliğini ve ABD ile ikili ilişkilerini bu sürecin dışında ele almak mümkün değildir. Burjuvazinin sınıf tercihinin gelgeç bir politika olmadığını ve burjuvazinin NATO'ya, onun kanalıyla Batı'ya, değil muhtaç, "mecbur" olduğunu görmek gerekir.

NATO üyeliğinin siyasi bakımdan nasıl canalıcı bir öneme sahip olduğu açıktır. Burjuvazinin bu üyeliği doğrudan iktidarla bağlantılı bir sorun olarak algılaması, hiç de mesnetsiz değildir. Böyle düşünmek için yeterince sebep vardır. Bu sorunu, Türkiye kapitalizminin mevcut niteliğini, egemen sınıf ilişkilerini, tekelci burjuvazinin çıkar ve tercihlerini gözardı ederek, sözgelimi "genç ulusal devletler" diye adlandırılan ülkeler için geçerli olabilecek türden bir "ulusal çözüm"e kavuşturmayı ummak veya önermek akıl kârı değildir. Demokratik halk iktidarı öncesinde Türkiye'nin NATO üyeliğinden çıkması kuşkusuz ki, tümden ihtimal dışı değildir; ama bu, iç ve dış sınıf dengelerinde çok köklü değişmelere dayanmak zorundadır. Dolayısıyla, geçtiğimiz ay içerisinde yoğunlaşan tartışmalar esnasında, hükümetin —hem de bu hükümetin!— "NATO ile ilişkileri gözden geçirmeye" çağrılmasının ciddiyetle bağdaşır yanı olamaz. Tecrübeyle sabittir ki, yerli sosyal demokrasinin de böyle bir işe kalkışması mümkün değildir.

SEİA konusundaki tartışmalara ve Kongre'nin tasarrufları üzerine kopartılan gürültüye de bu açıdan yaklaşmak gerekir. SEİA, bilindiği gibi beş yıl için imzalanmıştı. Süre bitiminde taraflardan herhangi bir talep gelmediği takdirde anlaşma otomatik olarak aynen uzatılmış olacaktı. Türkiye anlaşma üzerinde herhangi bir değişiklik önermediği için, anlaşma olduğu gibi yürürlükte kaldı. Anlaşma geçerliliğini korurken, Ankara ABD ile sözde bir pazarlığa kalkıştı. Ne koparsam kârdır anlayışıyla hareket eden Özal hükümeti, özellikle tekstil ürünleri konusunda ABD'nin koyduğu kotaların Türkiye lehine bir parça iyileştirilmesini talep ediyordu. Görüşmeler iki yıl kadar sürdü. SEİA olduğu gibi yürürlükte kaldığı için ABD'nin hiç de acelesi yoktu. Herhangi bir taviz vermesi de sözkonusu olamazdı, çünkü Ankara'nın önünde sonunda kendi dayattığı koşullarda bir anlaşmaya boyun eğmekten başka çıkar yolu olmadığını çok iyi biliyordu. Oltaya yakalanmış balığa yem gerekmez diye düşünen ABD, Türkiye'nin dilenci yakarışlarına kulak asmadı. Shultz'un ziyareti sırasında Ankara ve İstanbul'da sergilenen, tekelci patronların da katıldığı "milli kararlılık" gösterisi, sömürge valisi edası içindeki ABD Dışişleri Bakanının tahkiri dışında bir karşılık göremedi. Güya Türkiye ABD ile çatır çatır bir pazarlığa oturmuştu. Babıâli gazetelerine bakılırsa, tartışma çok sert geçiyordu. Oysa, böylesi tartışmaya kayıkçı döğüşü demek bile fazladır. Ortada uşakefendi pazarlığından başka bir şey yoktu.

"ÜS KİRASI" VE HAYSİYET

Sonuçta iş olacağına vardı ve tartışma başladığı gibi sonuçlandı. ABD yönetimi, pratikte hiçbir anlamı ve geçerliliği olmayacak türden ifadelerle Türkiye'ye sözde teminat vermiş ve bunu bir "ek mektup"ta ifade etmişti. Beyaz Saray, Türkiye'ye yapılacak "yardım"larda kısıntı yapılmasını engellemek üzere Kongre nezdinde gerekli girişimlerde bulunmayı ve iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi için elinden gelen çabayı sarfetmeyi taahhüt ediyordu! Bu kadarı, Özal'ın zevahiri kurtarmasına yeterdi. ABD yönetiminin bu "âlicenaplığı" karşında Türkiye'nin daha fazla diretmesi doğrusu nankörlük olurdu! Dışişleri bakanları düzeyinde gerçekleştirilen mektup teatisi yoluyla pazarlık noktalandı.

Anlaşmanın imzalanması öncesinde ve sonrasında yasal siyaset arenasında sürdürülen tartışmalar, anlaşmanın niteliğini ve Türkiye'deki burjuva politikacıların ABD ile ilişkilere bakış tarzını olanca açıklığıyla gözler önüne seriyordu. Muhalefet adına yükseltilen itirazlar, dönüp dolaşıp "satış fiyatı" üzerinde toplanıyordu: Ucuza gitmiştik! Ticaretten anlar geçinen hükümet, memleket topraklarını kelepir fiyatına satmıştı! Kendileri hükümet olsaydı, daha münasip bir fiyat üzerinde anlaşabilirlerdi!..

Basında genel olarak kullanılan tabir "üsler pazarlığı"ydı. Türk-Amerikan Dostluk Derneklerinden aldığı dolarlarla yayınını sürdüren *Yeni Forum* dergisi ise, ilişkinin adını açıkça koyuyordu: "Amerikan askeri ve ekonomik yardımının bir bölümü de üs kirası mahiyetindedir. Ancak hiç kimse —ne Amerikalılar, ne de Türkler— Amerika'nın Türkiye'ye yardımını üs kirası olarak tanımlamak istemektedir. Bunun da başlıca nedeni birbirini savunmak için kan dökmeyi göze almış bulunan iki müttefik arasında 'üs kirası' kavramının ortaya atılmasının haysiyet kırıcı niteliğidir." ("SEİA ve Kopan Gürültü", *Yeni Forum*, Sayı: 182, 1 Nisan 1987) Eminiz Amerikalı velinimetleri Aydın Yalçın'a "kalem kirası" ödemekten de açıkça bahsetmemektedirler. Yoksa bu da pek haysiyet kırıcı olurdu! *Yeni Forum*, görüldüğü gibi ilişkinin kendisini değil, açıkça dile getirilmesini haysiyet kırıcı buluyor. Eğer Türkiye ile ABD arasındaki ilişkiler söylendiği gibi eşit haklara sahip iki müttefik arasında geçseydi, o "yardım" elbette üs kirası mahiyetinde olmaz, haysiyet kırıcı bir sorun da kalmazdı.

"Üs kirası" pazarlığını resmen sona erdiren mektup teatisi üzerinden daha bir ay bile geçmeden, Ankara'ya verilen talimatların nasıl kağıt üzerinde kaldığı açıkça görüldü. Kongre, Türkiye'ye yapılan askeri "yardım" miktarını bir kez daha tırpanladığı gibi, Amerikan silahlarının Kıbrıs'ta kullanılmasını da yasaklayan bir karar aldı. Anlaşılan Kongre, İkinci Savaş ve Kore artığı, ihtiyaç fazlası silah, araç ve gereçlerle Türk ordusunu donatmakla, ABD'nin, "üs kiralarını" ödediği gibi, alacaklı da kaldığı kanısındaydı! Kongre ile Beyaz Saray arasında yıllardır sürdürülen paslaşma bir kez daha tekrarlanmıştı. Yönetim bütçe tasarısında Türkiye'ye ayırdığı payla Ankara'nın ağzına bir parmak bal çalarken, eli sıkı Kongre, her seferinde Türkiye ile Yunanistan arasındaki 7/10 oranını da mutlaka gözetecek şekilde, ABD'nin bu 40 yıllık sadık müttefikine münasip gördüğü "makul" bir meblağla bütçeyi bağlıyordu. ABD yönetiminin taahhüdüne rağmen, Türkiye yine umduğunu değil, bulduğunu yiyecekti. "Birbirini savunmak için kan dökmeyi göze almış" iki müttefik arasında üş-beş kuruşun lâfı mı olurdu? Kıbrıs'la ilgili sınırlandırma da aslında yeni değildi. Ama, bu sınırlandırmayı "örtülü ambargo" diye niteleyen günlük basına kalırsa, Kongre Rum ve Ermeni lobilerinin oyuncağı olmuştu.

Oysa, kimin kime oyuncak olduğu besbelli ortada.

ABD, verdiği ya da sattığı silahların nerelerde kullanılabileceğini belirleme hakkını hep elinde tutmuştur. ABD ile Türkiye arasında imzalanan pekçok ikili anlaşma, bu hakkı ABD'ye tanımıştır. Ünlü Johnson mektubu, bu anlaşma hükümlerini Türkiye'ye hatırlatmak için kaleme alınmıştı. Kıbrıs işgalini izleyen yıllarda uygulanan silah ambargosu aynı gerekçeye dayanıyordu. Demek ki Kongre'nin kararı, ne şu ya da bu lobinin marifeti, ne de Demokrat çoğunluğun Cumhuriyetçi Beyaz Saray'a meydan okumasıydı. Kaldı ki, sözkonusu karar Senato'dan oybirliğiyle geçmişti. Türkiye Kıbrıs'taki işgal kuvvetlerini azaltmak bir yana, son dönemde yeni birliklerle takviye edince, Kongre Ankara'ya oyunun kurallarını bir kez daha hatırlatmak gereği duymuştu. ABD dışişleri yetkilileri de aynı kanıdaydı. Peki Türkiye'ye ne oluyordu? Herkes neden böylesine ateş püskürmeye başlamıştı? Oyunun kurallarının alenen hatırlatılması "haysiyet kırıcı" oluyordu ya işte ondan.

TAHAKKÜM VE TÜRK ORDUSUNUN ASLİ İŞLEVİ

Uşakların feveranı da uşakça olur. "Bu bize reva mı?" denirken, sadakat yeminleri de tazelenir. Türkiye'nin emperyalizme göbeğinden bağımlı olduğunu dile getiren solculara yıllardır demediklerini, yapmadıklarını bırakmayanlar, efendilerince horlanmanın hırsı içinde ağlaşırken Türk-Amerikan ilişkilerinin niteliğini de ağızlarından kaçırıverirler. Tıpkı Kenan Evren'in Gölcük Tersanesi'nde yaptığı konuşmada olduğu gibi: "Eğer biz kendi silahlarımızı, hiç olmazsa bazılarını yapacak duruma gelmezsek, o zaman, her zaman avuç açtığımız ve yalvardığımız ülkelerin tahakkümünden kurtulamayız." (*Cumhuriyet*, 25 Nisan 1987) Bundan âlâ itiraf mı olur? Türkiye'nin ABD'nin tahakkümü altında bulunduğunu söyleyen sosyalistler, ilericiler, yurtseverler, 12 Eylül'den bu yana sırf bu yüzden vatan hainliğiyle suçlanıp, işkenceden geçirilip hapse atılmadı mı?

Sadece askeri savcıların son yıllarda düzenledikleri iddianamelere bir göz atmak yeter. Bu iddianamelerde, Türkiye'nin NATO üyeliğine karşı çıkmak başlı başına bir suç unsuru olarak ele alınmaktadır. Mevcut emperyalist tahakküme karşı çıkmak, bu yönde çaba sarfetmek, Evren'in savcılarının gözünde, yalanlara dayalı bir "beşinci kol" faaliyetidir. Bu, savcıların şahsi inancı da değildir; Türkiye Cumhuriyeti devletinin resmi görüşüdür. Cuntanın emri altındaki mahkemeler bu tür iddialara dayanarak binlerce kişiyi mahkum etmiştir. Barış Derneği Davası bunun en çarpıcı örneklerinden biridir. Bu davaların hepsi, rejimin uşaklığını ispatlamaktadır; öyleyse emperyalist tahakkümün bir uzantısıdır. Aslında bizzat 12 Eylül iktidar gaspı da tek başına pek çok şeyi ispatlamaktadır.

12 Eylül'den bu yana ne yapıldıysa, bu tahakküm altında, onun sayesinde ve onun adına yapıldı. K.Evren, bugün işgal ettiği mevkii de o tahakküme borçludur. NATO tezgâhından geçmiş, CIA'da olumlu sicil sahibi Amerikancı generaller, bu tahakküm sürgit devam etsin ve ülkede tek çatlak ses dahi çıkmasın diye, Amerikan tankı, topu, uçağıyla "vatan kurtarmaya" soyunduklarında, hiç bir ABD yetkilisi, "durun bakalım, bizim verdiğimiz silahları amaç dışında kullanamazsınız" demez. "Hür dünya" adına demokrasi boğazlanırken ne Beyaz Saray, ne Pentagon, ne de Amerikan Kongresi'nden tek bir itiraz çıkar. Ambargo filan da akıllarının ucundan geçmez. Aksine zorbalara her türlü desteği sağlarlar. Çünkü yapılan iş, bu silahların tam da amaca uygun kullanımıdır. Bu silahlar, "bilvasıta tecavüz"e karşı, yani doğrudan halka karşı kullanılsın diye verilmiştir Türk ordusuna. Türk ordusunun asli görevi de budur zaten. Türk ordusunun Kenan Evren'in aynı konuşmasında açıkça ifade ettiği gibi, 2. Savaş'tan kalma silahlarla donanmış olması da bunu gösterir. Bu silahlar olsa olsa halka karşı kullanılabilir. Zaten Türk ordusunun "vatan savunması"ndan anladığı da öncelikle budur. Pentagon kurmaylarının "Aslanlı Kapı" generallerinden bekledikleri de en başta budur. Türkiye'nin NATO üyeliğinin anlamı ve amacı da, yine öncelikle budur.

Türkiye burjuvazisi, bu tahakküm altında kendini daha güvencede hissetmektedir. Sermaye her zaman sağlam güvenceler arar. Bizim burjuvazi de güvenceyi Batı'ya demir atmakta bulmuştur. Bunun sonucuysa tahakküme rızadır. Aslında tahakküm emekçi halkın çifte sömürüsüne dayanır. Dolayısıyla tekelciler durumdan hoşnuttur. Ancak arada bir, "milli dava" diye sunulan, üzerinde hassas bir kamuoyu oluşturulan kimi devlet politikaları tahakküm duvarına çarpınca, hele bir de bu suratlarına dünya alemin gözü önünde çarpılıp devletin üç kuruşluk "itibarı" —"haysiyet kırıcı" bir şekilde— "muz cumhuriyetleri"nin düzeyine indirgenmişse mecburen "tavır" almış bir poza girerler. Bütün yaptıkları, biraz homurdanıp yürek soğutmaktır. Ellerinden başka şey gelmez. Kısa süre içinde de olayı örtbas eder, unuttururlar.

Tahakkümün böylesi "cilveleri", onların gözünde, ödenmesi gereken bir tür diyettir. İktidarın yüzüsuyu hürmetine —onların dilinde "milli menfaat", ama aslında bir avuç asalak tekelcinin çıkarları adına— sineye çekmeyecekleri aşağılanma yoktur. "Vatan, millet" nutukları, NATO'ya ve "Hür Dünya"ya bağlılık andları ardında yatan, iktidarı yitirme korkusudur. "NATO'ya hayır" demek, bu yüzden vatana ihanettir! "Türkiye'yi Batı camiasından koparmaya çalışmak suçu" bundan dolayı icat edilmiştir. Korktukları, olmayan bağımsızlığı yitirmek değil, emperyalist tahakküme dayalı mevcut ilişkilerin sağladığı güvenceden yoksun kalmaktır. Bu takdirde iktidarlarının tehlikeyle düşeceğinden emindirler. "Tehlike"-nin büyük ya da küçük, yakın ya da uzak olmasının da bu açıdan bir önemi yoktur; çünkü iktidar üzerine kumar oynamayacak kadar devlet tecrübesine sahiptirler.

ANKARA'NIN "SERT TAVRI"

12 Eylül sonrasında, Türkiye Batı'ya iyice rampa etmiştir. 12 Eylül rejimi, dünyadaki bütün benzerleri gibi, başlıca desteği ABD'den sağlamıştır. Rejimin ayakta kalması bugün de bu desteğe bağlıdır. Yurt içinde işleri sarpa sardıkça, Evren-Özal takımının ABD'nin eteğine daha sıkı sarılmaların-

dan daha doğal bir şey olamaz. SEİA'nın, yılların kaşarlanmış Amerikancı politikacılarını bile "pes!" dedirtecek, rahatsızlık ifade etmeye mecbur edecek bir şekilde bağlanması da bunu ortaya koymaktadır. Rejimin ipleri tümüyle ABD'nin elindedir. Türkiye bugün bölge ve dünya barışını tehdit eden gerçek bir çıban başıdır. 12 Eylül yönetimi altında Türkiye'yi bölgede ikinci bir İsrail'e dönüştürme yönünde pekçok adım atılmıştır. SEİA bunların başında gelmektedir. Rejim, Türkiye'nin sadece bugününü değil, geleceğini de ipotek altına sokmuştur. Bir yandan dış borç yükü olağanüstü boyutlara varırken, bir yandan da emperyalizmle, elbette öncelikle ABD ile, yeni siyasi ve askeri bağlantılara girilmiştir. Fazla söze gerek yok: Özeti, Evren-Özal rijiminin ABD karşısında cilve yapacak hali bile yoktur. Bu, gün gibi ortada iken, Ankara'nın ABD'ye "tavır koymasını" beklemek, gafletten de öte bir şeydir.

Gerçi Ankara, Kongre'nin son kararlarından sonra ABD'ye sözde bir "tavır koydu", ama Türk gazetelerinin "Nihayet Sesimiz Çıktı", "Ankara'dan Sert Tavır" gibi başlıklar la duyurduğu bu tavrı, başta muhatabı ABD olmak üzere hiç kimse farketmedi. Türkiye "ek mektup"un onayını dondurmuştu! Gazetelerin yazdığına göre, ABD dışişlerindeki Türkiye masası sorumluları, bu "dondurma"nın ne demeye geldiğini kavramak için epey kafa patlatmışlarsa da, hiçbir şey anlayamamışlardı: Türk hükümetinin bu müthiş tavrının, ne hukuken bir geçerliği vardı, ne de pratikte bir anlamı. Türkiye, asıl anlaşma metnine hiçbir itiraz yöneltmiyor, —ki bu, anlaşma hükümlerine göre de mümkün— ama bu anlaşmanın 1990'a kadar uzatıldığını resmen belirten "ek mektup"un hükümetçe onaylanması işlemi geciktiriliyordu. Oysa "ek mektup", bakanlarca teati edildiği andan itibaren yürürlüğe gireceğine ilişkin bir hükmü ihtiva ediyordu. Üstelik, "ek mektup" olmasa da, SEİA zaten yürürlükteydi.

Peki değişen neydi? Bunu anlayabilmek için Türk yetkililere üslerin çalışmaya devam edip etmeyeceğini dolambaçsız sorma gereği duyan Amerikalı memurlar, "elbette, anlaşma aynen yürürlükte", cevabını alınca, "iyi o zaman, demek ki mesele yok" demişler. M.Ali Birand, Washington'dan şöyle yazıyor: "SEİA'nin geldiği nokta konusunda Ankara ne kadar huzursuz, hatta kızgın ise, Washington aynı oranda rahat." (*Milliyet*, 23 Nisan 1987) Birand, "Washington rahat" derken, besbelli ki Türk masası memurlarından bahsediyor. Yoksa, gerçek anlamda Washington'un böyle bir "tavır"dan haberi bile olamaz. "Bu bir tavırdır!" diye kendilerine özel olarak hatırlatılsa bile, Washington'da kimsenin kılı bile kıpırdamaz. Ankara'da nasılsa "bizim çocuklar" işbaşında, diyebildikleri için alabildiğine rahattırlar. Haksız da değiller! ■

DEMOKRATİK ÖĞRENCİ HAREKETİ

(6. sayfadan devam)

si bu gençleri de demokratik haklar mücadelesine aktif olarak kazanmaktır. "Oysa demokrasi meselesi devrim meselesidir, demokratik hakların elde edilmesiyle devrim Türkiye'de üst üste çakışmıştır" dediniz mi, her şey biter.

Tabii bizim bu görüşe karşı çıkmamız, bu görüşün yasaklanması anlamına gelmez. Herkes benimsediği siyasi çizginin görüşlerini elbette savunacaktır. Bizim burada üzerinde durduğumuz neyin nerede yapılıp nerede yapılmayacağıdır. Öğrencilerin kitlesel örgütlenmesinden devrimin manivelasını çıkarmaya çalışmak boşunadır.

Somut talepler, somut çalışmalar öğrenci meselelerinin çözümünde belirleyici olmalıdır. Örneğin öğrenci örgütlenmesi meselesi. Cuntanın getirmiş olduğu ağır kısıtlamalara Özal yenilerini eklemenin peşinde. Oysa öğrenci kitlesinin ağırlıklı bölümü en geniş örgütlenme hakkının elde edilmesinden yana. "Demokrasi = devrim" diyenler de öyle. Bize "demokratik öğrenci örgütü gerekmez, biz devrim yapacağız" diyenler varsa onların bileceği iş. Ama devrimci de olsa öğrenci örgütlenmesinden yana olanın, bu hakkı elde etme mücadelesine azami katılımı sağlayacak bir çizgiyi benimsemesi gerekir. Bunun da yolu öğrenci örgütünü ne ise öyle kabul etmekten, ona altından kalkamayacağı devrimci misyonlar yüklememekten, öğrencilerin azamisinin ortak çıkarı olan öğrenci haklarını esas almaktan geçer.

12 Eylül rejimi Türkiye'yi koca bir kışlaya çevirmek için elinden geleni yaptı, yapıyor. Tek tip öğrenci derneği girişimi de bu "kışla" esprisinin bir parçası. Öğrencilerin cesur çıkışları ve kararlı tutumları karşısında Özal geri adım atmışa benziyor. Dolayısıyla direnişlere katılan öğrencilerin hem öğrenci hakları özelinde, hem de demokratik hak ve özgürlükler genelinde başardıkları gerçekten önemlidir, umut ve moral vericidir. Ancak öğrenci örgütlenmesi üzerindeki ağır kısıtlamalar sürmektedir ve mevcut yönetimin öğrencilere en ufak sempatisi olmadığı kesindir. Öğrenci hakları alınacaksa, Evren-Özal ikilisine karşı öğrencinin kitlesi seferber edilerek, diğer demokrasi güçlerinin dayanışması ve desteği sağlanarak, genel demokrasi mücadelesinin de geliştirilmesiyle alınabilecektir. ■

"YIĞINLARIN TECRÜBESİ"

(Baştarafı 16. sayfada)

taklığı içine giren Sovyet yönetimi, "iyice batağa saplandı". 8 Temmuz'da, ordunun desteğini de arkasına alan (savaş bakanıydı) Kerenski, "Bonapartistler" olarak adlandırılan hükümetini kurdu. "Bütün iktidar Sovyetlere" şiarının sonu geliyordu.

Bu gelişme yığınlara iki şey öğretti. Birincisi, burjuva hükümetin ve Sovyetler yönetimindeki Menşevik-SD çoğunluğun gerçek yüzü yığınlar tarafından anlaşıldı. İkincisi, yığınlar, burjuvaziden beklemek yerine, kendi isteklerini, kendi devrimci eylemleriyle gerçekleştirmenin zaruretini anlamaya başladılar. Ve başka bir sonuç: Devrimin "barışçıl mümkünlüğü" yerini devrimci şiddetin ağır bastığı biçimlere terketmeye başladı. Bundan sonraki gelişmenin niteliği, Bolşeviklerin, hem kendilerini, hem de yığınların devrimci potansiyelini, mücadelenin bütün biçimlerine göre hazırlamak, en başta da "Sovyetlerin Bolşevikleştirilmesi" olmuştur. ■

AET Üyeliği Kime Ne Getirecek?

Türkiye'nin "tam üyeliğe giden" süreçleri başlatmak üzere Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) başvurusu değişik yankılar yarattı. DYP, başvuruyu "siyasi yasakların kalkmasından önceye" rastlaması nedeniyle erken bulurken SHP Genel Başkanı "başvurunun Türkiye'de demokratik düzeni tam işlerliğe kavuşturmak için de yapılması" temennisinde bulundu. Türkiye'nin yerinin "İslam dünyası" olduğunu ötedenberi savunan RP dışında, başvuruya karşı çıkan olmadı.

Karşı çıkan olmadığı gibi, başvuru "ülke düzeyinde" adeta bir bayram havasını andıran sevince yol açtı. Hemen herkesin "geç kalmış bir adım" olarak niteleyip "umutlarını" açığa vurduğuna göre, bütün bu sevinen kesimlerin, bu başvurudan doğacak bir çıkarı, bu çıkarlarına dönük beklentileri bulunuyor demektir. Sevincin ülke düzeyinde yaygın olduğuna bakarak "Türkiye'nin çıkarlarından" da söz etmek mümkündür.

Gerçi, görünen sevinç ve onay bir ilk tepkidir; herkesin, gelişmeleri gördükçe, görüşlerini de netleştireceği, düşünmeye zaman bulacağı söylenebilir. Ama şimdiden, zaten belli olanların altını bir kere daha çizmek, boş beklentileri ayırdetmek, başvurunun kimin yararına ve kimin zararına olduğunu belirlemek mümkündür. İşçilerin, emekçi sınıf ve katmanların, aydınların halklarımızın boş avuntular peşinde harcayacak bir tek saniyesi bulunmadığı açısından da, bu sorunu, gerçeğine uygun olarak ele almak gereklidir.

Duyulan sevincin "toplumsal psikolojiye" değgin bir yanına işaret etmemiz gerekiyor. Yüz yıldan bu yana Türkiye'de köklü bir "Batılılaşma" anlayışı ve "Batı" hayranlığı mevcuttur. Ama asla Batılı olamayışın yarattığı kompleksin de eşlik ettiği bu hayranlık Özal hükümetinin başvurusunu, ince eleyip sık dokumadan kabullenmeyi getiriyor; Türkiye'nin "Batılı" olduğunun resmen tescili olan bu sözünü ettiğimiz toplumsal kompleksin tatmini gibi bir sonuç yaratıyor. Gerçekte "Batılı" olmadığımızın bilinmesine karşın Batılı olmaktan gurur duymak, Türkiye'de bilhassa aydınlar arasında oldukça yaygın bir paradokstur; sevinçte bunun da payı var.

Elbette "Batı düşmanlığı" olarak tezahür eden politikaların ideolojik özünde gericilik yatıyor. "Batı düşmanlığının" ideolojik kaynağına indiğimizde hatta bunun sosyalizm düşmanlığından başka birşey olmadığını görüyorsunuz. Batı kavramının içeriği olan ve bugünkü modern topluma ulaşmada köşe taşları niteliğinde olan katkılar var ve bunlardan dolayı, Batı hayranlığını olumsuz görmek mümkün değildir.

Ancak Türkiye'de durumun biraz farklı gerçekleştiği, "Batı hayranlığının", Batıca yaratılan değerleri benimseyip içine sindirmeden önce ve buna rağmen, Batıya angaje olmak şeklinde geliştiği; başka bir ifadeyle, Osmanlı despotik toplumundan devralınmış ve Kemalist Cumhuriyetin de yönetme ilkeleri olarak yaşamaya devam etmiş çizgilerin aynen kalması koşuluyla Batının benimsediği bir toplum olmak düşüncesi olarak şekillendiği söylenebilir. Avrupa demokrasilerini karakterize eden ölçülerden her hangi birini Türkiye'de kullanmaktan kaçınarak, sözgelimi "Kürdistan sorunu" gibi bir sorunda bu ölçülere yaklaşmaktan bile korkarak demokrat olmaya devam etmek, demokratlığını demokrasinin temel ölçülerine vurmadan "Batı demokrasisi" savunuculuğu yapmak, bunu dahi sözden fiile geçirecek davranışlardan uzak durmak suretiyle yapmak, Türkiye'deki "Batıcılığın" ayırdedici özelliklerinden biridir.

Oysa ki, bütün karmaşık tutum ve davranışlarında belli bir netliğe ulaşmak, Türkiye'nin AET'ye tam ortaklığının kime ne getirip kimlerden ne götüreceğini, santim santim ölçerek bulmak ve buna göre tavır belirlemek gerekiyor. Bunun için de, AET'nin somutuna ve somutluk etrafında oluşan realiteye yakından bakmak zorunlu hale geliyor.

AET ortaklığından umulanın öncelikle "ekonomik yarar" olduğu gizlenmiyor. Ama gerçekler bunu yalanlıyor. Ortaklığın en yeni üç üyesi Portekiz, İspanya, Yunanistan'dır ve bu üç ülkenin, topluluğa girmeden önceki ekonomik durumlarının Türkiye'ye üstünlüğünü bir kenara koyarak bakmalı; topluluğa girdikten sonraki ekonomik gelişmeleri hiç de umut vermiyor. Günden güne kötüye giden ekonomileriyle, hızla artan işsizlikleriyle, hayat pahalılığıyla bu üç ülke Türkiye'den çok farklı olmayan "ekonomik istikrar tedbirlerine" başvurmaktan, ekonomik krizlerinin getirdiği külfeti işçi ve emekçi sınıflarının sırtına yükleyecek IMF patentli yöntemleri uygulamaktan başka bir çözüm bulamıyorlar.

Sonucun Türkiye açısından başka türlü olması için hiç bir sebep yok ama, daha kötü olması için pek çok sebep bulunuyor. Sermaye çevrelerinin büyük bir bölümü, işin bu yanına zaten değiniyorlar; korumasız kalacak olan güçsüz sanayinin batma tehlikesiyle yüzyüze geleceğine, bunun derin bir iflaslar krizi yaratabileceğine, işsizler ordusuna yeni yüzbinlerin katılacağına parmak basıyorlar. Ama onlar bunu bile bile "Batılılaşmakta" ısrar ediyorlar. Öncülüğü de bu sınıfın en bağnaz siyasi iktidarı yaptığına göre, bir beklentileri, umdukları bir "yarar" olmalı bunda.

Bu noktayı ancak AET'nin ne olup ne olmadığı açıklar. Çokça zannedildiğinin aksine, AET'nin uygarlık tarihine Batının dahlini koruyup geliştirmek gibi bir amacı yoktur; **tek ve belirleyici** bir amaçtan söz edilecekse, bu da kapitalizmi ebedi ve mutlak bir düzen olarak tahkim etmekten başka birşey değildir. Esas olarak, gelişen sosyalizm karşısında kendini koruyabilmek, diğer yandan ABD'nin uluslararası konumuna karşı Avrupa'da bir denge odağı oluşturabilmek ve bunun için Avrupa metropollerini bir araya getirip birleştirmek ideali üstüne kurulan ve zaman içinde

birleşik bir Avrupa devleti gerçekleştirmeyi öngören AET girişimi, ebesi Roma Anlaşması'nın üzerinden 30 yıl geçmiş olmasına rağmen, bu temel varoluş amacı yönünde fazla bir mesafe almış, kapitalist Avrupa'nın ekonomik ve siyasi birliğini "umulabilir" bir amaç haline getirebilmiş değildir, pek çok demokratik Avrupa ülkesi birliğin dışındadır. Böyle bir "Avrupa Birliğini" kapitalizmin gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceği, bu tür eğilimlerin ilk ortaya çıktığı, yüz yılımız başlarında tartışılmış ve bilimsel çözümleme daha o zaman açığa konulmuştu.

O halde Türkiye başvurma kararını alırken, kendi ekonomik gerçekliğinin geleceğinden hareket etmemiş, AET'in bu gerçek misyonunu görerek hareket etmiştir; başka bir ifadeyle Evren-Özal iktidarı ve kararın asıl sahibi olan ekonomik sınıf güçleri, Türkiye'nin bugünkü ekonomik açmazlarına çözüm getirebileceği noktasından değil, düzenin uzun vadeli selametini sağlama almak gibi siyasi bir amaçtan yola çıkmışlardır. Türk burjuvazisi, gözünü açtığı günden bu yana göbeğinden bağlı bulunduğu emperyalizmle "iyice bütünleşmek" gibi hedefi hiç bir zaman gözden kaçırmamış, bu hedefe adım adım ulaşabilmek gayreti Türkiye'nin yakın altmış yıllık ekonomik, siyasi, askeri, kültürel tarihini oluşturmuştur. Kapitalizmin en sağlam kalelerinden biri olan AET'yle bütünleşme sürecine girmekle, Türk burjuvazisi açısından, kapitalizm sağlam kazığa bağlanmış olacaktır! Şu veya bu ayrıntıya gerek bırakmaksızın, Türkiye'nin AET'yle bütünleşmesinden kimlerin hangi yararı umdukları, nasıl bir perspektif sağladıkları açıkça anlaşılmaktadır.

Hal bu olunca, Türkiye'nin AET'ye başvurusuna sevinmek ve bundan beklentisi olmak, hangi saikle ileri sürülürse sürülsün, son tahlilde, Türkiye'de yaşayan Türk-Kürt 50 milyon emekçi insanın çıkarlarının kapitalizmde olduğunu söylemeye denk düşüyor. AET'yle bütünleşme, sömürü düzeninden yana olanlara, bazı kayıpları olsa da, bu kayıplarına bin kere bedel bir kazanım sağlamış olacak, ama çıkarı, sömürüden ve tahakkümden kurtulmakta olan çalışan yığınlara, bu aynı süreç, hiç bir yarar sağlamayacak.

AET ortaklığının, işçiler ve emekçiler açısından taşıdığı bu gerçeği örtbas etmek için, bazı argümanlar kullanılacak, yalan-yanlış pekçok şey ileri sürülecektir. Şimdilik söylenenler, serbest dolaşımın başlaması nedeniyle Türkiye'deki işsizlerin Avrupa'ya gelip iş-güç sahibi olacakları, Türkiye'de çalışanların Avrupa standartlarına uygun bir ücret düzeyine ulaşacakları, AET'nin tarım kesimlerine dönük olarak işleyen destekleme ve koruma fonlarından Türkiye'deki yoksul kır insanının da yararlanacağı noktalarında toplanıyor. Ama bu iddiaların gerçekle ilişkisini anlayabilmek için AET ülkelerindeki, bizzat bu ülkeler hükümetleri tarafından "sosyal afet" olarak değerlendirilen yaygın işsizliği, tarım kesiminin yıllardır süren müzmin sızlanmalarını hatırlamak ve "ücretlerin yükseleceğine" ilişkin olarak da, mücadele edip kazanmamış olan işçi sınıfına, hiç bir ülkede "bir kapik" bile ihsan edilmediği gerçeğini bilmek yetiyor.

İşçilerin ve emekçilerin, onlarla birlikte, bir avuç işbirlikçi dışında bütün toplum kesimlerinin demokrasiden çıkarı bulunduğu, AET üyeliğinin ise, Türkiye'nin bir çeşit siyasi demokrasiye angaje olması anlamına geldiği, bu üyeliğinin gereği olarak Türkiye'nin siyasi ve hukuki yapısını "Avrupa demokrasisi" normlarına uydurmak zorunda kalacağı, çünkü AET'in demokratik ülkelerden oluştuğu ve demokrasi ilkeleri ile bağlı bulunduğu, Türkiye'nin bugünkü realitesi içinde bunun "hızla demokrasiye geçmek" anlamına geleceği de ileri sürülen savlardır. Ve duyulan hoşnutluğun gerekçeleri arasında sayılmaktadırlar.

Katılma kararının Türkiye'de demokratikleşme süreçlerini hızlandıracağı savı temelsiz bir görüştür. Türkiye'nin başvurusunun önünde oyalama ve engellemelerle geçecek bir kaç on yıllık dönemin bulunduğunu herkes biliyor; Türkiye'yi ortaklığın tam üyesi olarak görmeyi istediğini söyleyen hiç bir Batı ülkesi yok. Öte yandan "Batı"nın Türkiye'deki "bugünkü demokrasiye" temelden itiraz etmediği, bu "demokrasisiyle" Türkiye'nin Avrupa Konseyi'nde dönem başkanlığı dahil, kolayca varolabildiği hatırlanırsa, Türkiye'nin demokratikleşmesiyle AET üyeliğini rabıtalandırmanın, emekçi sınıfların ve topyekün demokrasi güçlerinin mücadelesiyle elde edilemeyen bir demokrasinin "Batı"nın dayatmalarıyla elde edilebileceğini ileri sürmenin ne derece avuntu olduğu anlaşılabilir.

Sorunu, AET üyeliğinde kimin çıkarı var, kimin zararı var diye koyduğumuzda Türkiyeli emekçilerin bundan hiç bir çıkarının bulunmadığı, buna mukabil, emperyalizmle iyice bütünleşmekten yana tekelci sermaye çevrelerinin AET üyeliğinden kısa ve uzun vadeli yararlar umdukları kolayca anlaşılabilir. Bu anlaşıldığında, üyelik başvurusunun yapılmasıyla birlikte başlayan yaygın memnuniyet havasının da ne ölçüde boş ve gereksiz olduğu da anlaşılabilir.

Türkiye'nin ekonomik ve siyasi bakımdan "Batı"ya bağımlılığının bedelini emekçiler öderken, kaymağını kimin yediği bir sır değildir. Emekçilerin çıkarı asıl olarak, "Batı"yla olan bağımlılık ilişkilerine son vermekte, "Batı"yla her türlü bütünleşme politikalarına karşı çıkmakta yatıyor. AET üyeliğinin, duygusal yaklaşımlar ve boş avuntular dışında, gerçekten ne anlama geldiğinin emekçi halk yığınlarına açıkça anlatılmasında yarar var. ■

Sovyetler'in Yapıcı ve Sonuç Alıcı Önerileri Sürüyor

Sovyetler Birliği'nin geçtiğimiz ay içinde Mikhail Gorbaçov'un Prag gezisi ve daha sonra ABD Dışişleri Bakanı Shultz'un Moskova ziyareti sırasında, ardından da Cenevre silahsızlanma görüşmelerinde getirilen yeni silahsızlanma önerileri, M.Gorbaçov ve Ronald Reagan'ın 1985'te Cenevre'de, 1986'da Reykjavik'te gerçekleşen zirve görüşmelerini izleyen süreçte, tüm dünya kamuoyuna malolan ve geniş destek gören Sovyet yaklaşımının izlediği esnek, yapıcı ve sonuç alıcı doğrultuyu bir kere daha vurguluyor.

Sovyet silahsızlanma önerilerinin gördüğü geniş desteğin nedenleri ve gerçekleştiği atmosfer hakkında bizzat emperyalizmin basın-yayın ağına dahil yayın organları somut gerçekliği yansıtmaya zorlanıyorlar. Gün geçmiyor ki, bu yayın organları, örneğin: Nisan ayı itibarıyla son 14 ayda Sovyetler'in ABD ve NATO'ya silahsızlanma ve silah indirimi konusunda resmen 27 öneri getirdiğini, bunlara somut bir karşılık verilmediğini; Sovyet önerilerinin her defasında "NATO'-nun cevabından bir adım ileride" olduğunu; NATO'nun 1982-83 yıllarında Batı Avrupa'ya ABD nükleer füzelerinin yerleştirilmesi tartışmalarından bu yana ilk kez bu denli bir kargaşa içine düştüğünü; "sıfır çözüm" formülünün Sovyetler tarafından somut eyleme dökülmesi önerisi karşısında, ABD Dışişleri Bakanı Shultz'un "kendi önerimize evet demekten korkmamalıyız" diyecek hale düştüğünü; Sovyetler'in "süper-sıfır çözüm"ler önerdiğini, bunlar karşısında NATO'nun "kaynayan arı kovanı" olduğunu vb... yazmasın.

Dünya kamuoyunda geniş yankı uyandıran, bu arada Batı basınında, siyaset çevrelerinde yoğun biçimde tartışmalara yol açan yeni silahsızlanma önerilerini şöyle özetlemek mümkün:

- Avrupa'da kısa menzilli füzelerin (500-1000 km.) indirimi konusundaki görüşmelerin, orta menzilli füzelerle ilgili görüşmelerden *ayrı* olarak ve *aynı zamanda* yapılmasını öneren Sovyetler, orta menzilli füzelerle ilgili bir anlaşmanın bu yıl içerisinde yapılmasının mümkün olduğunu belirtmektedir. Böyle bir anlaşmanın gerçekleşmesi halinde SSCB, ABD'nin yerleştirdiği füzelere karşılık DAC ve Çekoslovakya'da konumlandırılmış olan 500-1000 km. menzilli operatif-taktik füzelerini çekecektir. Ayrıca Sovyetler tüm operatif-taktik füzelerini kararlaştırılacak belli bir süre içerisinde tek yanlı olarak çekmek suretiyle bu alanda da "sıfır çözüm"-den yana olduklarını açıklamışlardır.
- Sovyetler 500 km.'den kısa menzilli taktik füzelerde de silahsızlanmanın mümkün olduğunu belirtmektedir. SSCB, Demokratik Alman Cumhuriyeti ile Çekoslovakya'-nın çabaları ve SED ile SPD'nin ortaklaşa önerileri doğrultusunda, Orta Avrupa'da nükleer doğrudan müsademe silahlarından arındırılmış bir koridor (ilk elde sınırın her iki yanında 150'şer km.'lik bir alanı kapsaması öngörülmektedir) oluşturulmasını, Kuzey ve Orta Avrupa'-da, Balkanlar'da nükleer silahlardan arındırılmış bölgeler kurulmasını desteklemektedir.
- Sovyet önerilerinde, füze üsleri, füze deneme alanları ve silah üretim fabrikalarının *yerinde* denetlenmesi;
- Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'na katılan 33 Avrupa ülkesi ve ABD ile Kanada dışişleri bakanlarının biraraya gelerek Avrupa'da *konvansiyonel silahların* indirimini görüşmesi;
- Kimyasal silahların yasaklanmasıyla ilgili 1987 yılı içinde bir konvansiyon imzalanması da yer alıyor. Sovyetler kimyasal silah üretimini tek taraflı durdurduklarını, kendi toprakları dışında kimyasal silah stoku bulundurmadıklarını ve kimyasal silah stoklarını imha etmek üzere fabrika kurmakta olduğunu açıklamıştır.

Son önerilerde bir kere daha görüldüğü gibi, Sovyetler Birliği insanlığın geleceği üzerine "dehşet dengesi" pazarlığı yapmak üzere değil, tam tersine bu anlayışı etkisizleştirmek, onun askeri ve siyasi silahlarını elinden almak ve insanlığı nükleer savaş tehdidinden ve nükleer silahlanma yükünden kurtarmak üzere, nükleer, konvansiyonel, kimyasal ve diğer her türlü silahsızlanma konularında kararlı çabasını sürdürmektedir.

ABD ve NATO'lu müttefiklerinin orta menzilli füzeler konusunda öteden beri sürdürdüğü "kısa menzilli füzeler tehdidi" ve "Sovyetler'in konvansiyonel üstünlüğü" (ki dünya kamuoyu, artık, nitelik ve nicelik olarak ele alındığında ve Fransa ve İspanya'nın bu alandaki gücü "unutulmadan" hesaba katıldığında her iki tarafın gücünün aşağı yukarı eşit olduğunu bilmektedir) propagandası ise Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerin bu konudaki somut önerileri (örneğin Varşova Paktı üyelerinin 1986 Haziran'ında getirdiği Atlantik'ten Ural-lar'a konvansiyonel silah indirimi önerisi) karşısında inandırıcı olmaktan uzak kalıyor.

Bu denli köşeye sıkışmasına rağmen, emperyalizmin yine de somut adım atmaya kolayca yanaşmayacağı görülmektedir. Özellikle son aylarda, Sovyet önerilerinin ivme kazandırdığı nükleer silahsızlanma yönündeki girişimleri, önceleri "propaganda" diyerek geçiştirmek isteyen, ama bu önerilerin askeri-siyasi gerçekliğe dönüşmesi ve dünya kamuoyuna malolması ile birlikte, görünürde "gidişattan memnun" olduğunu beyan etmeye zorlanan Washington ve NATO'lu müttefiklerinin gerçekte bu silahsızlanma önerilerini kendileri için tehlikeli gördüklerine hiç şüphe yok. Ne ki nükleer silahsızlanma konusunda atmaya zorlandıkları adımlardan kurtulmak da onlar için her geçen gün daha zorlaşıyor. ■

Şili KP: Antikomünizm Pinochet'in Muhalefet Saflarındaki Truva Atıdır

Şili'de özellikle 1983'ten bu yana etkili biçimde sesini duyuran toplumsal muhalefet, 1986 Nisan ayı sonlarında nüfusun 9/10'unu çeşitli örgütlenmeleriyle biraraya getiren *Asamblea de la Civilidad*'ın kurulmasıyla büyük bir ivme kazanmış ve 2-3 Temmuz 1986 günlerindeki ülke çapında iki günlük genel protesto eylemlerinin ardından geniş kitlesel eylemlerin yaygınlaştığı görülmüştü. Ne ki, Pinochet ve ABD yönetimi, bu gidişi engellemek üzere harekete geçerek Asamblea'yı oluşturan iki temel ittifaktan *Alianza Democratica*'nın (Demokratik İttifak) merkez sağ partilerinde diktatörle diyalog kurulabileceği illüzyonu yaratmaya girişti ve Şili KP ile müttefiklerinin oluşturduğu *Movimiento Democratico Popular*'ı (Demokratik Halk Hareketi) dışlayıcı bir tutumu körükledi.

Bu durum Pinochet diktatörlüğü karşısında yükselen toplumsal muhalefet açısından zaaflara yol açtı. Geçtiğimiz günlerde yoğunlaşan kitle eylemleri, protesto günleri, 1 Mayıs'ta Manuel Rodriguez Yurtsever Cephesi'nin diktatörün televizyon konuşmasını sabote eden eylemleri ve kitlesel gösterilerle, yayılmayı sürdürdü. Geçtiğimiz ayların yoğun gelişmeleri içerisinde, Şili Komünist Partisi bir açıklama yaparak siyasi bir çözüm için, demokrasiden yana tüm güçlerin birlikte hareketinin gerekliliğini bir kere daha vurguladı ve Asamblea'nın oluşturulduğu sırada Nisan 1986'da kabul edilen *Demanda de Chile* (Şili'nin Talepleri) bildirgesinin ortak programatik temel olarak alınarak, toplumsal muhalefet güçlerinin yeniden biraraya gelmesinin gereğinin altını çizdi; diktatörlüğün 1989 yılında yapılacağını ilan ettiği seçimlerin göstermelik olduğuna, gerçekten özgür seçim talebi ve bunun gerekleri için muhalefetin birlik içerisinde seferber olmasının taşıdığı öneme işaret etti. Geçtiğimiz aylarda Şili KP'nin Demokratik Halk Hareketi (MDP) içindeki müttefikleriyle bilikte, Pinochet diktatörlüğünü devirmek üzere muhalefetin sonuç alıcı biçimde seferber edilmesi için yoğun çaba harcadığı, soldaki 9 partinin bir anlaşma imzaladığını ve diktatörlüğün tüm baskı ve zorbalığına rağmen sol güçlerin eylem birliğinin yeniden sağlanması sürecinin ilerlemekte olduğunu belirten açıklama, buna karşılık diğer bazı muhalefet güçlerinin Şili KP ve MDP'ye yönelik dışlama girişimlerinin olumsuzluğuna dikkat çekti. Komünistler ve MDP ile ittifak ya da pakt yapmak istemeyenlerin bu tutumun diktatörlüğün işine yaradığı koşullarda Şili KP ve müttefiklerinin yine de, yeni öneriler getirerek —örneğin asgari müştereklerden hareketle muhalefeti seferber edecek şekilde, tüm demokratik muhalefeti temsil eden ya da kitlelerin güven ve saygı gösterdiği partili ya da partisiz kişilerden bir grup oluşturulması— ısrarlı mücadelesini sürdürdüğünü kaydetti.

Şili Komünist Partisi ve onun müttefiklerine yöneltilen çeşitli çarpıtma ve karalamaların gerçekte diktatörlüğün ömrünü uzatmaktan başka bir şeye hizmet etmediğini belirten Şili Komünist Partisi'nin Şubat 1987 deklarasyonunda özetle şöyle denildi:

"Dışlama olmaksızın birlik sağlanmasının aciliyeti karşısında, kimileri muhalefet güçlerinin bölünmesinden partimizi sorumlu tutuyor ya da tutmaya çalışıyorlar.

Politikamız ülke içinde ve dışında kaba çarpıtmalara hedef oluyor. Ajan provokatörlerin en başta gelenleri, emperyalizm ve tiranlık bulanık suda balık avlamak üzere sahte bir ikilem —Marksizm ya da anti-Marksizm— yaratmaya çalışıyorlar. Böylece ülkenin geleceği açısından gerçek ve belirleyici ikilemi —diktatörlük ya da demokrasi— gizlemeye uğraşıyorlar.

Bununla birlikte bu çarpıtmaların yayılmasına, merkez kanat muhalefetten omuz verenlerin de bulunduğunu söylemek gerekir. Bunlar böylelikle (rejimle) uzlaşma ve bölünmeye yönelen eğilimlerini haklı göstermeye uğraşıyorlar. Bu amaçla, politikamızın sözde terörizm, militarizm ya da aşırı solculuktan esinlendiği karalamasında bulunuyorlar. Bunların bazıları işi, bu bahaneleri Latin Amerika'nın ve Avrupa'nın demokratik hükümetleri ve elçiliklerine yaymaya kadar vardırdılar.

Açıkça belirtiyoruz ki, dışlama konusunda bahane olarak kullanılan bu çarpıtmaların ana varlık nedeni ankikomünist önyargılardır. Antikomünizm, diktatörlüğün muhalefet saflarındaki Truva atıdır ve bunca yıldan sonra muhalefetin bunu uygulayan ve sürdüren liderlerinin bu konumlarının kısırlaştırıcı etkisi üzerinde düşünmemelerini anlamak güçtür.

Bu karalama, tahrifat ve kavrama noksanlığına ne denli hedef olursa olsun, Komünist Partisi, muhalefet güçleri arasında anlayış için kendi payına düşeni yerine getirmiştir, getirmektedir, getirecektir.

Komünist Partisi daha ilk andan başlayarak zorbalık rejimine karşı koydu. Müttefikleriyle birlikte faşizme karşı direnişte yerini her zaman aldı. Bu mücadele saflarımızdan binlerce kahramanın hayatına maloldu, Merkez Komite üyelerimiz dahil şehitler verdik. Darbenin hemen ardından antifaşistlerin ve faşist olmayanların demokrasinin yeniden kurulması için birliği çağrısında bulunduk ve bu birleştirici tutumumuzu hiç terketmedik. Kuşkusuz, yanlışlarımız oldu. Ama hiçbir zaman diktatörlük karşısında bizi alıkoyacak, yani düzeltilemez yanlışlar yapmadık. Her türlü uzlaşma illüzyonlarına, faşizmin kendini demokratikleştireceği yolundaki tüm yanlış görüşlere karşı çıkarak, tiranlığa karşı durmayı kesintisiz sürdürdük. Halka boyun eğdirmeye çalışan faşist kurumlaşmanın demirden çerçevesini yok etmeye yardım edecek her türlü mücadele biçiminden yararlanma kararıyla ilan ettiğimiz ve sürdürdüğümüz ayaklanma hakkının özü budur...

Demokratik İttifak'ın (AD) kimi partilerinden insanlar, birliğin sağlanabilmesi için komünistlerin şiddetten vazgeçmesi gerektiğini söylüyorlar.

Kimi bir bahane olarak, kimi ise gerçekten inanarak siyasi hattımızda değişiklik yapmamızı istiyor ve ülkenin geçmişteki demokratik koşullarında kullandığımız mücadele araç ve biçimlerine dönmemizi öneriyorlar. Faşizmle, ölüm, kayıp, işkence, sürgün ve siyasi yasakları temel edinmiş terörist iktidarla savaşırken, işçi sınıfının ve halkın çıkarlarını egemen kılmaya ve demokrasiyi derinleştirmeye yönelik bir demokratik dönemde uygulanan aynı araçların kullanılması mümkün müdür? Kuşkusuz şu ya da bu koşullarda geçerli araçlar vardır ve bunlar Partimizde yaşamayı sürdürmektedir. Ama, parlamento, örgütlenme özgürlüğü, geniş bir basın özgürlüğünün vb. bugün varolmadığı koşullarda, onlar olmadan halkın iradesini ifade etmenin mümkün olmadığı yeni oluşumlar da ortaya çıkmaktadır, ki bu muhalefettekilerin tümü açısından açığa kavuşmuş değil.

Bizi, siyasetin militaristleştirilmesi, bir askeri çözüm, diktatörlüğün askeri yenilgisi düşüncesindeymişiz, genel bir silahlı mücadele öneriyormuşuz ve siyasi bir çözüme karşıymışızcasına tanıtmaktadırlar. Eğer böyle düşünseydik, bunu açıkça söylerdik. Ama tavrımız bu değildir. Siyasi bir çözümden yanayız ve bunu da mümkün olan tek temelde görüyoruz: Faşist kurumlaşmanın kırılması için kitlelerin birleşmesi ve mücadelesi temelinde.

Bugünkü biçimleriyle şiddet diktatörlüğün kendisinden kaynaklanmaktadır ve ancak onun yıkılmasıyla sona erebilecektir. Tiranlık şiddet kullanmayı terkedemez, bu onun sonunun başlangıcı demektir...

Biz komünistler pluralist ve çok partili, mümkün olabilecek en gerçek, katılımcı ve ileri bir demokrasiden yanayız. Diktatörlükten sonra gelecek demokratik rejimin faşizmin kökünü kazımasını, halkın adalet talebine karşılık vermesini, işçilerin ve halk kitlelerinin acil ihtiyaçlarına öncelik vermesini, devlet kurumlarını, özellikle yargı kuvveti ve Silahlı Kuvvetler'i demokratikleştirmesini, üniversite özerkliğini yeniden sağlamasını, ulusal gelişmenin ilerlemesinde, sağlık, eğitim ve kültür açısından devletin rolünün yeniden canlandırılmasını, oligarşinin ve yabancı sermayenin idaresine son vermek üzere ekonomide köklü dönüşümler gerçekleştirmesini istiyoruz.

Ne zorbalığa son verme konusunu ne de birliktelik anlaşmasına hizmetimizi ileri bir demokratik hükümetin benimsenmesi koşuluna ve de herkesin bizim nihai amacımızı —sosyalizmi— kabul etmesi koşuluna ne daha önce bağladık, ne de bugün bağlamaktayız. Halkın ve ülkenin yararına olan her şeyi, eğer çoğunluğun kararı öyleyse daha az ileri yönelimli bir demokratik rejimi desteklemeye hazır olduğumuzu çeşitli kereler söyledik.

Bu nedenle, dün olduğu gibi bugün de, diktatörlüğe son vermek için, gelecek demokrasinin ana hatlarında anlaşmak üzere, aynı zamanda, ortak programatik amaçları gerçekleştirmek ve sorumlulukları üstlenmek üzere tüm muhalefet güçleriyle biraraya gelmeye hazırız. Ülkenin çıkarına uygun olan tüm konularda anlaşacağımıza kesinlikle inanıyoruz, yine de bu mümkün olmazsa, en temel konuda —Pinochet diktatörlüğüne son verme konusunda— anlaşmaya hazırız.

Demokratik güçlerin dağınıklığını etkileyen bir faktör emperyalizmin müdahalesidir. (ABD) Dışişleri Bakanlığı'nın tiranı işbaşından uzaklaştıracağı illüzyonu ile yaşayanların çoğu, antikomünizm borcu ödemekte ve komünistleri dışlama konusunda talihsiz politikaya girişmektedirler.

Buna karşılık, biz komünistler diyoruz ki, ülkemizin özgürlüğü için belirleyici olan halkımızın kendi mücadelesi, aralıksız savaşıdır. Bu savaş dünya halklarının sempati ve dayanışmasına sahiptir. Kuzey Amerika halkının geniş kesimlerinin de katıldığı uluslararası dayanışma faşist vahşetin gemlenmesinde bir faktör olmuştur, özgürlüğün kesin zaferinde de olacaktır. Uluslararası dayanışma ne denli değerliyse, içişlerimize müdahale o denli zararlıdır. Reagan'ın, Shultz'un, Abrams'ın ve diğerlerinin yaptığı, doğrudan doğruya müdahaledir ve demokrasi için değil, aksine diktatörlüğe yardım etmektedir. ABD'nin yardımı illüzyonunda olanlar Filipinler ya da Haiti örneğini kanıt gösteriyorlar. O ülkelerdeki diktatörlerin gidişinde belirleyici olanın kitlelerin eylemi olduğunu ve yankee ajanlarının son anda, artık çömezleri için hiçbir kurtuluş kalmadığı sırada ve demokrasiye yardım etmek üzere değil, onu mümkün olduğunca kısıtlamak üzere geldiklerini görmüyorlar ya da görmek istemiyorlar.

Diğer yandan, uzlaşmayı İspanya örneğiyle haklı göstermeye çalışan ve belirli nedenlerle Adolfo Suarez'in tavrını övenler ana noktayı unutuyorlar: Suarez süreci Franco'suz mümkün oldu, Franco ile değil.

Pinochet, Latin Amerika'nın güneyinde bir kanserli hücredir. Varlığı diğer ülkelerdeki darbecilere cesaret vermekte ve yol almakta olan tüm demokratik süreçleri tehdit etmektedir. Bu nedenle, rejimin muhalifleri yalnızca halkımız karşısında değil, kıtanın kardeş halkları karşısında da bir sorumluluk taşımaktadır..." ■

Lenin Barış Ödülleri Açıklandı

1985-1986 Lenin Uluslararası Barış Ödülü dünyada barış ve güvenliğin gelişmesine katkılarından dolayı beş kişiye verildi. Her iki yılda bir, 1 Mayıs günü açıklanan ödül bu yıl, Tanzanya eski devlet başkanı Julius Nyerere (şimdi Delhi Altılısı'nı oluşturan siyaset adamları arasınsındadır), Bulgaristan Devlet Konseyi Başkanı başyardımcısı Petyr Tançev, Nikaragua Dışişleri Bakanı Miguel D'Escoto, bilimadamlarının oluşturduğu Pugwash Hareketi Başkanı Dorothee Hodgkin (Britanya) ve Alman Komünist Partisi Genel Başkanı Herbert Mies'e verildi. ■

70. Yılında Ekim Devrimi

"Yığınların Tecrübesi"

1917'nin Mayıs, Haziran, Temmuz ayları, Ekim Devrimi'ne götürecek yolun, hem emekçi halk yığınları, hem de Bolşevikler için belirlendiği ve oluştuğu dönemdir. İktidardaki burjuvaziye karşı, yığınların özgürlük, askerlerin barış ve köylülerin toprak talebini savunan tek muhalefet partisi Bolşevik Parti'dir; Menşevikler, SD'ler ve bütün küçük burjuva siyasi hareketler, burjuva Geçici Hükümeti'ni desteklemektedirler. Yığın örgütü Sovyetler'de Bolşevikler henüz etkin değildirler. Sovyetlerin iktidarı devralması yoluyla "barışçıl bir devrimin" mümkün olacağını Bolşevikler savunmaktadırlar. Ama Bolşevikler işçileri, askerleri, köylüleri, taleplerini burjuva hükümetin gerçekleştirmesini beklemek yerine, bu taleplerini Sovyetler aracılığıyla doğrudan elde etmeleri çağrısını da sürekli yapmaktadırlar: "İktidar Sovyetlere"!

Yığınlar bu Bolşevik çizgiyi ne ölçüde benimsediler, Şubat'tan sonraki iki ayda, Bolşeviklerin izlediği politika ne ölçüde tuttu? Bunun cevabını, daha sonraki üç ay ortaya koydu.

Mayıs ayında Mahalle ve Kent Dumaları seçimleri yapıldı. Petrograd'da Bolşevikler 806 üyelikten 156'sını ve 160 bin oy aldılar. 4 Mayıs'ta Köylü Sovyetleri I. Rusya Konferansı toplandı. 1115 delege içinden 20'si Bolşevikti. 3 Haziran'da Petrograd'da İşçi ve Asker Temsilcileri I. Tüm Rusya Kongresi 1090 delege ile toplandı, 105 Bolşevik delege vardı. 16 Haziran'da başlayan Rusya Bolşevik Konferansı'na katılan delegeler 26 bin Parti üyesini temsil ediyorlardı.

Bu tablonun ortaya koyduğu gerçek, halk yığınlarının, özellikle geniş köylü yığınlarının, Bolşevikleri desteklemekten uzak, burjuva hükümetin toprak taleplerini yerine getireceği beklentisi içinde bulunduklarını gösteriyordu. İşçiler, henüz her şeyin göze alındığı bir iktidar mücadelesine girebilecek kadar hazır değillerdi. Askerler, doğrudan Bolşeviklerin etkisi altında olan birlikler dışında, Bolşevikleri destekleyecek duruma gelmemişlerdi.

Gerçeğin bir yanı böyleyken, bir diğer yanı da, Bolşeviklerin ileri sürdükleri taleplerin, yığınlar arasında hızla yayıldığı yönündeydi. 18 Haziran'da, geçici hükümetin, cephede yeni bir saldırı başlatma kararı alması üzerine Bolşevik Parti'nin Petrograd'da düzenlediği gösteriye 500 bin işçi, asker ve emekçi katıldı. Bolşeviklerin ortaya attığı talepler savunuldu. "İktidar Sovyetlere!" talebi yükseldi.

İktidarın Bolşevikler yönünden apaçık olan burjuva karakterinin yığınlar tarafından da anlaşılmasının şartları, mücadele içinde anlaşılacak, Bolşeviklerin yığınların desteğini kazanmaları da, "yığınların kendi tecrübelerinden öğrenmelerinden" sonraya gelecekti. Lenin bu dönemi daha sonra şu sözlerle anlatacaktır:

"O sıralar Petrograd'ın elimizde olmasına rağmen iktidarı fiziksel olarak elimizde tutamazdık çünkü o sıralar işçilerimiz ve askerlerimiz Petrograd için **dövüşüp ölmezlerdi**. O sıralar ne Kerenskilere ne de Tseterelli ve Çernovlara karşı duyulan o 'vahşilik' ya da kızgın nefret yoktu. Halkımız hâlâ, Sosyalist Devrimcilerin ve Menşeviklerin de katıldığı Bolşeviklerin kıyıma uğratılması deneyiyle bilenmemişti."

Yığınların, tecrübeyle öğrenecekleri gerçek, bir kaç düğümden ibaretti. Burjuvazi onların barış, özgürlük ve toprak taleplerini, sözde vadetse bile, asla yerine getirmeyecekti. Menşevik, SD ve öteki küçük burjuva siyasetlerdeki hastalık derecesine varan "burjuva demokrasisi" hayranlığı ve ona güven duygusu, tarihsel fırsatların yitirilmesiyle sonuçlanabilirdi. Devrimci yığınların taleplerini ancak bir tek Parti, Bolşevik Parti gerçekleştirebilirdi. Bunların öğrenilmesi için belli bir bedelin de ödenmesi gerekiyordu.

Haziran 1917 sonlarında Bolşeviklerin yığınlar arasındaki etkinliği, neredeyse "ayaklanma" görüntüsü veren bir dinamizme kavuşmuş, milyonların katıldığı gösteri, protesto grevlerine ulaşmıştı. Bu durumda bile Bolşevik önderler, yığın hareketlerini, Marksizmin gerektirdiği "kılı kırk yaran" ölçülerle yönetmeye büyük dikkat sarfediyorlardı. "Azgın gericilerin eline, sizi şiddet kullanmakla suçlayabilecekleri kanıtlar vermeyin, provokasyonlara kapılmayın. Sokaklarda gösteri yapmaktan ve çatışmalardan kaçının" diye, Lenin tarafından uyarılan 4 Temmuz göstericilerinin sayısı yarım milyondan fazlaydı.

Sovyetler'in yönetimindeki Menşevik ve SD'lerin de onayı ile orduyu devreye sokan geçici hükümet Bolşeviklerin yönettiği 4 Temmuz gösterilerini kana buladı. Bolşevik yayınlara el konularak, matbaaları askerler tarafından parçalandı. Lenin, hakkında çıkartılan "yakalanıp yargılansın" kararı üzerine gizliliğe geçti. Ve sonraki günlerde, Bolşeviklere ve devrimci proletaryaya karşı burjuvaziyle tam bir suç or-

(Devamı 10. sayfada)

kitle YAZIŞMA ADRESİ: Postfach 10 16 34, 41 Duisburg 1 — F. Almanya, Fiyatı: 50 T.L.